

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA PEDAGOGIKY

***Role asistenta při integraci handicapovaného dítěte
v MŠ***

*The assistant's role by an integration of a handicapped child in
kindergarten*

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:
PaedDr. Helena Havlisová, Ph.D

Vypracovala:
Lucie Červinková
III. ročník učitelství pro MŠ

Datum odevzdání:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne

.....

Podpis

Ráda bych tímto poděkovala za odborné vedení bakalářské práce PaedDr. Heleně Havlisové, Ph.D. . Zároveň bych chtěla poděkovat pracovníkům a zaměstnancům odborného pracoviště své praxe na speciální škole pro sluchově postižené v Riegrově ulici v Českých Budějovicích, všem asistentům a rodičům, kteří byli ochotni se svými dotazy, odpověďmi a komentáři podílet na mé bakalářské práci.

ANOTACE:

Bakalářská práce se zaměřuje na zmapování role pedagogického asistenta v mateřské škole.

A to hlavně na problematiku náplně práce, rozsahu pracovní činnosti a dislokaci v jihočeském kraji. Dále také na to, jaké jsou konkrétní problémy se zajišťováním daných služeb.

V praktické části jsou prezentovány výsledky výzkumného šetření, zaměřeného především na spolupráci mezi asistenty a pedagogy, dále také názor a spokojenost rodičů a celkovou úroveň poskytované péče.

Annotation

The bachelor's thesis is concentrated on mapping out the situation in the field of pedagogical assistance at kindergarten.

Especially the job description, the working scale and the allocation in the region of South Bohemia are of great importance. The attention is also paid to particular problems with the provided services.

The practical part shows the results of the research, that is concentrated especially on the cooperation among the assistants and teachers, on parents' opinions and satisfaction and on general level of the offered care.

OBSAH:

Teoretická část

1. ÚVOD.....	7
2. INTEGRACE.....	9
2.1 Pojem integrace.....	9
2.2 Historie integrace.....	11
2.2.1 Rakousko.....	12
2.2.2 Anglie.....	13
2.2.3 Francie.....	14
2.2.4 Čechy.....	14
2.3 Pohledy na integraci u nás a faktory, které ji mohou ovlivňovat.....	16
2.3.1 Rodina.....	17
2.3.2 Škola a pedagog.....	18
2.3.3 Instituce.....	19
2.3.4 Prostředky speciální pedagogiky.....	22
2.3.5 Další faktory.....	23
3. PRÁVNÍ USTANOVENÍ.....	24
3.1 Dokumenty pro vzdělávání žáků se speciálními potřebami.....	24
3.1.1 Zákony.....	24
3.1.2 Vyhlášky.....	25
4. INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN	25
5. ASISTENT.....	28
5.1 Náplň práce asistenta pedagoga a osobního asistenta.....	29
5.2 Rozhodující faktory při výběru asistenta.....	30
5.3 Vývoj problematiky a rozdílnost pojmů.....	31
5.4 Legislativní a ekonomické zabezpečení.....	32

Praktická část

6. CÍL PRÁCE.....	36
7. POUŽITÉ METODY.....	37
7.1 Metoda dotazníková.....	37
7.2 Metoda pozorování.....	37
7.3 Metoda rozhovoru.....	38
8. ORGANIZACE A PRŮBĚH ŠETŘENÍ.....	39
9. ANALÝZA VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ.....	40
9.1 Dotazník pro asistenta pedagoga.....	40
9.2 Dotazník pro pedagoga.....	55
9.3 Dotazník pro ředitele.....	65
10. SHRNU TÍ.....	76
11. ZÁVĚR.....	78
12. PŘEHLED POUŽITÉ A CITO VANÉ LITERATURY.....	80
13. PŘÍLOHY.....	82

MOTTO:

„Cestu tvoříme tím, že jdeme“

Paolo Freire

Brazilský pedagog

1. ÚVOD

Téma této bakalářské práce jsem si vybrala s jistým záměrem již od samého počátku. Vzhledem k tomu, že s dětmi pracuji již několik let a mám k nim blízký vztah.

Díky svému předchozímu vzdělání na střední pedagogické škole jsem měla možnost získat zkušenosti hlavně s intaktními dětmi. Ale až studium na Jihočeské univerzitě mi dalo šanci nahlédnout do práce speciálních pedagogů, handicapovaných dětí a celé jejich interakce. Není to úloha snadná, a asi i to mě lákalo trochu se podívat „pod pokličku“ jedné části, z celé této veliké problematiky. Nejen to, ale i osobní dotaz jedné známé z rodného města mě přiměl se nad celou problematikou více zamyslet.

V práci jsme se ze začátku zaměřili na samotný pojem integrace, protože dle našeho názoru, to je samotný základ této problematiky. Od významu pojmu, historie až po jednotlivé ovlivňující faktory se postupně dostáváme k samotnému tématu asistenta a jeho vlivu na dnešní práci s handicapovanými dětmi přímo v mateřských školách.

V teoretické části jsme využili načerpaných poznatků z dostupné literatury, které jsme se snažili propojit vlastními myšlenkami, názory a zkušenostmi. V části praktické jsme využili metodu dotazníku, rozhovoru a pozorování z praxe s asistentem. Hlavním záměrem tohoto šetření bylo zjistit, na jaké úrovni se pedagogická asistence v MŠ nachází a jak funguje spolupráce mezi jednotlivými složkami.

Teoretická část

2. INTEGRACE

Jestliže chceme hovořit o roli asistenta u handicapovaného dítěte v mateřské škole, měli bychom znát již samotný počátek této problematiky. A tím počátkem je dle našeho názoru již vznik a účel pojmu integrace.

2.1 Pojem integrace

Původní latinský význam slova integer = nenarušený, úplný. „Integrace, respektive školní integrace, jsou přístupy a způsoby zapojení žáka do hlavních proudů vzdělávání a do běžných škol“ (Průcha, Walterová ,1995). Dle definice jiného autora – Ján Jesenský - který integraci chápe jako „dynamický, postupně se rozvíjející pedagogický jev, ve kterém dochází k partnerskému soužití postižených a intaktních na úrovni vzájemné vyvážené adaptace během jejich výchovy a vzdělávání a při jejich aktivním podílu na řešení výchovně vzdělávacích situací“ (Jesenský, 1995). Prof. Sovák, který říká, že „socializace, je nejvyšší stupněm socializace tzv. integrace, tj. úplné zapojení individua stíženého vadou něhož byly důsledky vady zcela a beze zbytku překonány ...“ V tomto pojetí je integrace chápána jako nejvyšší stupeň procesu, v němž handicapovaný „usiluje“ o začlenění do společnosti. Sovák doslova uvádí: „*Zatímco osoby stížené vadami smyslu a vadami tělesnými mohou dosáhnout nejvyšších stupňů socializace, osoby mentálně postižené zůstávají na nižších stupních, tj. utility, inferiority a adaptace.*“ (Sovák, 1984). A jaké jsou základní principy integrace? Například, že je podstatné vyučovat všechny žáky v jejich školách v běžných třídách, protože tím dává příležitost všem dětem se všemi úrovněmi znalostí, aby se v prostředí běžných škol učily společně, dále také podporovat pedagogy i celou rodinu handicapovaného dítěte. Měli bychom si uvědomit, že její úspěšnost nezávisí ani tak na charakteru žáka, ale spíše na aktivitě, přístupu a odhodlanosti rodiny, pedagoga a vlastně i celého širšího okolí. Ze strany pedagoga můžeme hovořit o propojení znalostí pedagogických a speciálně pedagogických, kdy si plně uvědomuje individuální tempo a možnosti každého dítěte, ze strany rodiny a okolí spíše o citlivém a chápajícím přístupu, lásce, taktu a sociální připravenosti.

Kolektiv autorů, vydávající brožuru Co byste měli vědět o integraci a nevíte, koho se zeptat definuje podmínky, které jsou nutné pro fungující integraci:

- žák se speciálními vzdělávacími potřebami (dále již jen SVP) je řádným žákem běžné školy, nejlépe v místě bydliště
- škola, respektive učitelé žáka, aktivně spolupracují s odborným pracovištěm (speciálně pedagogické centrum - SPC)
- pro žáka je v případě potřeby zajištěna speciálně pedagogická péče (např. individuální výchova se speciálním pedagogem)
- žák se učí podle individuálního vzdělávacího plánu (IVP)
- rozvrh hodin žáka odpovídá vyučování celé třídy
- učební plán je přizpůsobován potřebám žáka
- žák postupuje se svým ročníkem a jeho věk zhruba odpovídá věkovému průměru dětí ve třídě
- do tvorby plánu je zapojen třídní učitel, odborní pracovníci SPC, rodina a v případě potřeby i další pracovníci – např. asistent učitele nebo osobní asistent
- učitel i asistent učitele má možnost konzultovat problémy či otázky s odborníkem
- asistent je odborně veden určeným odborným pracovníkem školy nebo externího odborného pracoviště (např. SPC)
- učitelé věnují žákovi tolik pozornosti, kolik se dostane i ostatním dětem – vyvolávají ho, zkoušejí, kontrolují domácí přípravu, v žádném případě nenechávají výuka žáka pouze na asistentovi
- učitelé jsou v kontaktu s rodinou žáka
- škola respektuje rozhodnutí odborného pracoviště, které má žáka ve speciální pedagogické péči a které si vybrali rodiče žáka
- je vytvořen vztah mezi spolužáky.

(spol. Rytmus, 2003)

Z toho vyplývá, že integrace neznamena jen to, když umístíme dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, aniž bychom se zvýšeným úsilím nepodporovali služby, které dítě potřebuje. Sem patří nejenom materiální zázemí (bezbariérové přístupy, speciální pomůcky, ...), ale i další vzdělávání pedagogů, spolupráce s rodinou, pomocnými institucemi, atd., nemůžeme totiž očekávat, že bude pedagog dítě kvalitně vzdělávat bez

potřebné podpory. Byla by sice příjemná myšlenka, kdyby integrace probíhala na stoprocentní úrovni (kdyby se děti ve stejný čas učily to samé, stejným způsobem, měly stejné podmínky), ale to bychom porušovali jeden ze základních principů integrace, a to je, že každé dítě má jiné potřeby a jiné možnosti, proto k němu také tak přistupujeme. Jestliže ale je v něčem dítě „pozadu“, v jiné oblasti vzdělávání může být zase na úrovni stejné jako jeho vrstevníci, či dokonce se nějaký jeho zájem vyvine tak, že bude v dané oblasti nadané. Proto bychom měli tyto silné stránky u dítěte hledat, podporovat, pracovat s nimi a nadále je rozvíjet a upevňovat.

Jestliže bychom měli shrnout, jaké **jsou výhody integrovaného vzdělávání**, bylo by to těchto deset bodů:

- příprava na dospělý život v běžném prostředí
- kvalitnější vzdělávání v důsledku vyšších nároků v běžném prostředí
- společné dospívání vrstevníků
- efektivní využívání zdrojů (speciální pedagogové a další odborníci, speciální pomůcky)
- rozvoj přátelství dětí se SVP s vrstevníky bez handicapu
- snazší přijímání rozdílů
- práce v týmu (učitelé běžné školy, speciální pedagogové, rodiče, asistent)
- individuální přístup
- větší zapojení rodičů
- podpora naplňování lidských práv a vyrovnání příležitostí.

(spol. Rytmus, 2003)

2.2 Historie integrace

Konfrontace společnosti intaktních jedinců a minoritní menšiny handicapovaných je v naší společnosti již snad od pradávna. Mnohdy se tato tematika stávala i námětem řady mýtů, pověstí a bájí. V této době ale ještě nemůžeme hovořit o ucelené a cílené péči o tyto jedince. Bohužel se tito „výjimeční“ jedinci stávali spíše terčem posměchů, urážek, nebo se stávali symbolem něčeho mystického, v krajních případech až zakázaného a okultního. V primárním pohledu byli tito lidé spíše odsouvání na okraj

společnosti, segregování, v době prvních sociálních osvět, pak shlukovány do separačních skupin, pravděpodobně s domněnkou, že pouze „mezi sebou“ si budou rozumět a tím jaksi neškodit zbytku společnosti. Můžeme být rádi za pokrok myšlenek a názorů a celkové úrovně společnosti, protože teprve tehdy, když člověk pozná to, čeho se sám obává, je schopen s tím nějak pracovat a využít toho. Vždyť již sám Komenský pravil: „*Nikdo nebudiž vyloučen ze vzdělání, leč nečlověk.*“ O velkém pokroku otevřených lidských společenství můžeme hovořit hlavně v důsledku „sociální osvěty“ v 60.letech, kdy si stále více a více lidí začalo uvědomovat význam a plnou hodnotu lidských práv, a když říkáme lidských, musíme si uvědomit, že lidé jsme všichni, bez rozdílu pohlaví, barvy pleti, národnosti nebo handicapu.

(Michalík, 2002)

Tímto bych ráda nastínila, jak se pojení a realizace integrace vyvíjel v následujících zemích Evropy.

2.2.1 Rakousko

K prvnímu integračnímu pokusu v této zemi došlo již v roce 1981, i když dá se říci, protiprávně. Právě tento rok byl totiž vyhlášen Mezinárodním rokem invalidů. Zvyšující se potřeba samotných rodičů handicapovaných dětí s nastalou a vládou neřešící situací něco dělat vyústila v realizaci a otevření první „integrované třídy“ pro děti s mentálním postižením ve spolkové zemi Burgenlandu. Ve své podstatě se jednalo o vzdělávání takto handicapovaných dětí v běžné obecné škole. To se samozřejmě nelíbilo školskému úřadu, neboť dle jejich slov byla tato akce legislativně nepodložená a protiprávní. Až za pomoci tlaku médií a celé společnosti se podařilo vzniklou třídu zachovat a dokonce dále podporovat.

„Již v roce 1987 se usnesením Spolkové vlády poprvé podařilo stanovit odpovídající cíle integračního procesu.“ (Michalík, 2002). I přesto, že v tomto čase hovoříme „pouze“ o tzv. školních pokusech, je nepostradatelné, že lidé si kladly za cíl stanovit záměry práce, postupy, činnosti.

Jen pouhý rok poté se vypracovala 11.novela zákona o školské integraci a celá „vlna integrace“ byla připravena k nástupu a jakémusi obrodu celé rakouské integračně smýšlející společnosti. Až do roku 1993 se vypracovala 15.novela tohoto zákona a v praxi to znamenalo, že se děti s postižením přijímali do obecných škol a to hned v počtu 6.000 dětí na školní rok 1993/1994. V roce 1997 tyto děti dokončily své vzdělání a i přes vědomí možných obtíží se vláda a celá rakouská společnost rozhodla rozšířit své integrační záměry i na další stupně vzdělávání.

(Michalík, 2002)

2.2.2 Anglie

Dá se říci, že i ve všem pokroková Anglie neměla příliš otevřený názor na integraci. Ze začátku byla schopna přijmout pouze jedince s lehčím postižením v rámci integrace do běžné školy, ale to jen v případě, kdy se dalo hovořit o integraci bez rozsáhlejších podpůrných prostředků. Ale přišel rok 1965 a s tím i otevření první školy pro děti trpící autismem. Zlomovým okamžikem se stal rok 1970 s školský zákon (*Chronically Sick and Disabled Persons Act*) a jeho myšlenka, že vzdělání patří všem. Tentokrát se Anglie zaměřila hlavně na oblast dětí se specifickými vývojovými poruchami učení. Myšlenka, že „všechny děti by měly být vzdělávány na běžných školách, pokud jim to jejich zdravotní stav dovolí“ – to byl rok 1976.

Naprosto zlomovým okamžikem se stal dle našeho názoru rok 1994, kdy zákon potvrdil platnost a významnost Praktického kodexu (*Code of Practice*). Ten upravuje přesný postup pro diagnostiku, stanovuje návrh na optimální systém zacházení s dítětem, práci s ním a určuje speciální potřeby.

(Michalík, 2002)

2.2.3 Francie

Ten, kdo se více zabýval speciální pedagogikou jistě bude znát jména jako Pinel, Esquirol. Právě tito lidé položili základy v této době pokrokových a naprosto neobvyklých zařízení pro postižené.

Přesto až v posledních třiceti, čtyřiceti letech se ve Francii uvažovalo o integraci jako takové, v podobě, jakou jí známe dnes. Nejprve, po vlně odporu s obavami o pracovní místa, se rozvíjela jakási centra, ale jak již tomu bylo v této době zvykem, pouze se segregáčním charakterem.

Zlomovým rokem se stal rok 1975, kdy byl přijat Orientační zákon o handicapovaných osobách. Jeho charakter byl v první řadě antidiskriminační. V dnešní době je Francie neobvyklá tím, že má jakési dva póly integrace – systém speciálního školství a systém integrovaného vzdělávání. I když se to může zdát na první pohled složité a nepřehledné, pro francouzské občany je situace jasná a srozumitelná.

(Michalík, 2002)

2.2.4 Čechy

„V České republice nalezneme rozvinutý systém institucí a forem speciálního vzdělávání dětí s postižením. Pouze v poslední několika letech můžeme hovořit o rozvoji svébytného integrovaného vzdělávání dětí s postižením v běžných školách“ (Michalík, 2000). Tak, jako v jiných zemích, i v naší historii bylo běžné, že jsme si rozdělili přístup k jedincům se speciálními potřebami na dva jasně ohraničené úseky. Ten první se týkal jedinců tzv. „zdravých“ a ten druhý vysegregovaných s určitou vadou či speciální potřebou. Dokonce zde ale zbývalo jisté procento jedinců, které bylo vyčleněno přímo z celého procesu vzdělávání (dětí s těžkými stupni mentálního postižení, nebo děti s kombinovanými vadami). A tím, jak se vydělil přístup k těmto dětem, oddělila se i samotná příprava pedagogů. Jejich studijní obor se jmenoval – *Učitelství pro školy a mládež vyžadující zvláštní péči*. Tento obor byl otevřen pouze na třech univerzitách tehdejšího Československa – Pedagogická fakulta Univerzity

Karlovy v Praze, Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci a Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě.

(Michalík, 2000)

Hlavně v letech 1970-1989 se setkáváme s jistým náznakem integrace. Jednalo se však o výjimky, kdy hlavně iniciativou rodičů mohlo být dítě vzděláváno v tzv. běžném vzdělávacím proudu škol. Ovšem chybou bylo, že byl na děti kladen takový nárok, kdy se počítalo s tím, že zcela jasně splní veškeré požadavky a nároky školy, které se ale nijak handicapovanému dítěti neupravovaly, byly stejné jako pro děti intaktní. Tudíž bylo pro tyto děti lepší, dle názoru odborníků i veřejnosti, když byly vzdělávány v rozsáhlé síti škol speciálních. Nikdo však nebral v potaz dopad tohoto segregáčního vzdělávání. Výjimkou nebylo ani to, když byly děti vzdělávány v ústavech s celoroční internátní péčí. Dokážete si jistě představit, jaký to muselo mít dopad na jejich socializační a integrační vývoj. Ale abychom tuto dobu jen nekritizovali, bylo by na místě také připomenout to, že v těchto ústavech se našli i lidé, kteří byli odhodláni poskytnout s maximálním osobním nasazením veškerou pomoc i metodické vedení dětem, které je právě potřebovaly.

(Michalík, 2000)

Přelom nastal v letech devadesátých, kdy začala vznikat řada dobrovolných občanských spolků, organizací nadací a sdružení. Byli to právě oni, kdo se snažili prosadit rovnoprávnost občanů s postižením. „V roce 1990 zveřejnilo Ministerstvo školství ČR nárys koncepce výchovy a vzdělávání dětí se zdravotním postižením. Podle této koncepce měla být *ve všech případech, kdy je to možné, zabezpečena výchova a vzdělávání postižených dětí se zdravými vrstevníky v běžných školách. Těm dětem, pro něž takový způsob vzdělání není vhodný, je určeno speciální školství*“ (Michalík, 2000). Ovšem zde pedagogové „narazili“ na problém přesného vymezení obsahu integrace. Proto se postupně měnil pojem „pro něž je možná“ na pojem „pro něž je vhodná“. Otázkou ale zůstalo, kdo je za celou integraci zodpovědný.

(Michalík, 2000)

„Podstatnou se stala vyhláška MŠMT č.35/1992 Sb. o mateřských školách, která upravila náležitosti právě integrace. Dle vyhlášky se mohou zařazovat děti:

- do dvou let věku na základě vyjádření praktického lékaře pro děti a dorost, nelze-li pro malý počet těchto dětí zřídit v místě jesle,
- smyslově, tělesně, mentálně postižené, s vadami řeči, s více vadami po projednání s odborným lékařem,

- s výchovnými a vývojovými poruchami.

Vyhláška konkrétně stanovuje i počet dětí ve třídě. Obvykle se třída mateřské školy naplňuje do dvaceti dětí smyslově, tělesně a duševně zdravých, starších tří let. Přitom se do jedné třídy zařazují:

- dvě děti ve věku od dvou do tří let, přičemž celkový počet dětí ve třídě nepřesáhne 15,
- dvě postižené děti, přičemž celkový počet dětí ve třídě nepřesáhne 12,
- jedno dítě ve věku od dvou do tří let a jedno dítě postižené, přičemž celkový počet dětí ve třídě nepřesáhne 12.

Dítě bylo přijímáno do školy ředitelem na základě žádosti zástupce dítěte, vyjádření praktického lékaře pro děti a dorost a pedagogicko-psychologické poradny nebo SPC.“

(Michalík, 2000)

Přelom v názvosloví a pojmenování těchto dětí nastal v roce 1999, kdy se podle Metodického pokynu MŠMT nazýváme tyto děti dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami (Children with Special needs).

Novým zněním vyhlášek a zákonů se věnujeme především v kapitole tři – Právní ustanovení.

2.3 Pohledy na integraci u nás a faktory, které ji mohou ovlivňovat

Mělo by být v zájmu každého dobrého speciálního pedagoga, rodiče i asistenta, aby se na celou skutečnost podíval z několika úhlů. Rádi bychom teď nastínili, jak asi vnímají celou situaci právě rodiče, škola a pedagog, a jednotlivé speciálně pedagogické instituce. Jestliže bychom se chtěli zabývat tím, jak tuto problematiku vnímá celá společnost, museli bychom provést jiné rozsáhlé šetření, ale to bohužel není záměrem této práce.

2.3.1 Rodina

„Respektovat odpovědnost, práva a povinnosti rodičů nebo (...), které směřují k zabezpečení jeho orientace a usměrňování při výkonu práv podle úmluvy v souladu s jeho rozvíjejícími se schopnostmi“ (Úmluva o právech dítěte, článek 5) či „rozhodující úlohu ve výchově dětí mají rodiče“ (Zákon o rodině) – to vše nasvědčuje tomu, jak významnou roli a funkci má rodina v teoretickém i praktickém řešení problému integrace svého dítěte. V podstatě mají tito rodiče pouze dvě možnosti – integrované vzdělávání v „běžné“ škole, nebo segregované vzdělávání v příslušné speciální škole. Neměli bychom ulpívat na stereotypních představách, že jedinec s handicapem patří pouze do školy speciální.

Vzhledem ke stresu v rodině, strachu z neznámého a neznalosti určitých postupů, psychologové sestavili jakýsi model toho, jak asi pracuje rodina s informací o poruše a jak na ní reaguje:

Michalík uvádí model přijetí krizové informace či situace:

1. šok – jako obranná reakce na negativní zprávu nebo událost
2. zavržení – popření diagnózy
3. bolest – opakující se intervaly, dlouhodobost
4. pochopení – nejedná se ještě o smíření, spíše o pochopení diagnózy a poznání postižení
5. přijetí – pochopení stavu, jeho diagnózy, ale hlavně i prognózy

(Michalík, 2002)

Právě předběžná informovanost by se mohla stát dalším klíčovým jádrem úspěšné integrace. Jestliže jsme tedy rodiče dostatečně informovali a „poučili“, je teď již zcela na nich, jakou zvolí cestu. Je samozřejmé, že se pro většinu rodičů jedná o velmi stresující část výchovy dítěte, neměli by zapomínat na to, že jsou to oni, kteří mají nakonec poslední slovo o zařazení dítěte do vzdělávacího ústavu a že existují již lidé, kteří dané problematice rozumí a jsou ochotni jim pomoci.

I přesto se ale může stát, že se u některých rodičů **umocní určité negativné pocity**. Některé vymezil přímo Jan Michalík:

- obavy o osud a zdraví dítěte vedoucí k větší opatrnosti, nebo na straně druhé až k perfekcionistickému stylu výchovy
- nedůvěra a zvýšená citlivost vůči institucím a jejich představitelům
- výrazně pocíťovaná ekonomická a sociální nejistota
- větší závislost na poradenských a posudkových institucích a jejich pracovnících
- zvýšená psychická i fyzická unavitelnost.

(Michalík, 2002)

V tomto případě bychom ale neměli opomenout ani pohled samotného dítěte. To, jaký má pohled na svůj vstup do školy, jak se cítí a jak se ono samo s celou událostí vnitřně vyrovnává. Proto, tak jako u dětí intaktních, bychom si měli uvědomit význam motivace na školu a to, jak na celou událost dítě připravíme.

2.3.2 Škola a pedagog

Popisovat problematiku pohledu školy a pedagogů je poměrně stejně tak obtížné, jak psát pohled rodiny. Máme brát v potaz celé české školství? To, jakou mají pověst naši čeští pedagogové? Nebo se máme zaměřit pouze na jeden stupeň školy nebo dokonce na jednu školu konkrétní?

Ten, kdo jedná s rodiči v rámci zařazení dítěte do vybrané školy je ředitel. V rámci integrace má celou řadu nezastupitelných kompetencí. I v rámci legislativy má řadu povinností – odpovídá za vypracování a naplňování individuálního vzdělávacího plánu, jedná s orgány státní správy v otázce financí a poskytování podpory. Dá se říci, že ředitel školy je zcela klíčovou osobou pro přijetí dítěte do školy.

(Michalík, 2002)

Dalším nepostradatelným článkem je samotný pedagog. Jestliže ředitel přijme nějaké handicapované dítě do své školy, měl by si uvědomit, že je to právě pedagog, který bude s dítětem pracovat, bude muset být tvořivý, flexibilní a iniciativní, aby význam integračního procesu byl cílevědomý a systematický. Proto by se měl snažit, aby i pedagogovi vytvořil vhodné pracovní podmínky, podporoval ho v jeho činnosti a využíval každé malé chvíle pro motivaci, zjišťování situace a kladl si neustále otázku, jak by se mohl v situaci angažovat, co by se dalo zlepšit. Jestliže má pedagog možnost přijmout do své třídy asistenta, je to rozhodně pro něj nejenom odlehčení jistého procenta práce, ale i cenná zkušenost. Vždyť přece „*víc hlav, víc ví*“ a jestliže mám možnost poradit se s někým kvalifikovaným, zkušeným a odhodlaným pro svou práci, proč toho nevyužít? Tím vzniká i další možnost, jak se více přiblížit dítěti, poznat jeho povahu, potřeby, zájmy a vlastnosti, jeho rodinu a začít s ní úzce spolupracovat a jednat.

Jestliže bychom si tedy měli odpovědět na konkrétní otázku, co by se mělo změnit, abychom mohli celý proces integrace označit jako fungující, jistě bychom sem zařadili odpovědi typu – jasná a určující legislativa, přesná informovanost rodičů, odpovídající vzdělanost pedagogů, větší počet a dostupnost specializovaných asistentů, a v neposlední řadě také připravenější sociální prostředí a společnost.

2.3.3 Instituce

Mezi základní instituce, které mají co říct v otázce integrace handicapovaného dítěte patří:

Speciálně pedagogické centrum (SPC)

„Speciálně pedagogická centra (dále jen SPC) jsou školská zařízení, která se specializují na určitý typ zdravotního postižení – defektu. SPC tedy pracují pro smyslově postižené, pro tělesně nebo mentálně postižené děti a mládež i pro děti s vadami řeči, případně i pro děti a mládež s kombinovanými vadami. Zpravidla jsou zřizována při státních i nestátních speciálních školách. Centra poskytují poradenské služby školám, školským zařízením, ústavům, rodinám postižených dětí, orgánům státní

správy i nejrůznějšími iniciativám a sdružením podléjících se na péči o handicapované“ (Novosad, 2000). Jsou odbornými pracovišti resortu školství. Dělí se na centra pro:

- mentálně postižené
- sluchově postižené
- řečově postižené
- tělesně postižené
- zrakově postižené
- postižení kombinované

(Michalík, 2002).

„SPC se ve své činnosti zaměřují na integrované děti v běžných mateřských i základních, středních školách, ale i též na děti v péči rodičů. Činnost centra se uskutečňuje ambulantně, návštěvami pracovníků centra v prostředí, ve kterém dítě žije, ve školách, kde je integrovaný žák vzděláván, formou krátkodobých diagnostických pobytů“ (Vítková, 2004).

Činnosti služby SPC vymezuje např. Vítková:

- Komplexní diagnostika klienta
- Depistáž a včasná intervence
- Krizová intervence (pomoc rodině, poruchy chování, problémy ve vývoji atd.)
- Speciální terapie podle potřeb a typu postižení klienta
- Výcvik specifických činností a nácvik používání kompenzačních pomůcek
- Individuální výuka žáků na školách
- Sociálně poradenský servis
- Metodická a supervizní činnosti pro školy, jiné instituce a rodiny
- Vedení dokumentace a příprava podkladů pro správní řízení
- Poskytování konzultací a odborných informací pedagogům, studentům a veřejnosti v oblasti určitého postižení, osvětová, publikační činnost
- Vyšetření školní zralosti postižených
- Doporučení k integraci

- Vyšetření profesní orientace postižených
- Úzká spolupráce se specializovanými lékařskými pracovišti

(Vítková, 2003).

Pro praxi zůstává asi nejpodstatnější otázka typu – Jsme jako rodiče povinni využít služeb pouze toho centra, které je v místě našeho bydliště nebo dosahu? Stává se totiž čím dál častěji (a můžeme za to býti rádi), že se rodiče na handicap svého dítěte a s tím spojené okolnosti připraví odpovědně dopředu (zjistí si úroveň jednotlivých poboček SPC, pedagogicko psychologických poraden, vyhledání soukromé klinické praxe, ...). „Současná Směrnice k integraci předpokládá, že centrum posoudí vyjádření odborných pracovišť a splňují-li náležitosti dané Směrnicí, centrum vlastní vyšetření neprovádí. Jinak je třeba trvat na tom, že vyšetření dítěte není bez souhlasu zákonných zástupců možné v zásadě nikdy. Ovšem proti tomuto bezbřehému právu stojí zřetelná faktická a právní povinnost rodičů dodat škole informace o zdravotním stavu žáka, které mají vliv na plnění povinné školní docházky. U dětí s postižením to platí dvojnásob“ (Michalík, 2002).

(Michalík, 2002)

Pedagogicko psychologická poradna - PPP

„V rámci „vnitřní“ dělby práce jsou poradny zaměřeny zejména na *psychologické a speciálně pedagogické vyšetření a zajištění psychologické a speciálně pedagogické péče zpravidla žákům se specifickými poruchami učení nebo chování*“ (Michalík, 2002). Poradny povětšinou sídlí v každém okresním městě.

Poradenská zařízení organizací zdravotně postižených

Tato síť organizací spadající pod bývalý Svaz invalidů (dnes Sdružení zdravotně postižených ČR) má oproti velkým „profesionálním“ poradnám výhodu jakési intimity, navázání až přátelského vztahu mezi jednotlivými účastníky. Na stranu druhou ale je zapotřebí upozornit na otázku odborného vzdělání jednotlivých pracovníků.

(Michalík, 2002)

2.3.4 Prostředky speciální pedagogiky

Michalík uvádí několik prostředků speciální pedagogiky, které mohou mít značný vliv na proces integrace:

Podpůrný učitel – Jestliže zákon něco taxativně nezakazuje, můžeme to chápat i tak, že to povoluje? V tomto případě bychom za to měli být rádi, protože ještě v dnešní době není zcela jasně legislativně určeno, jakou přesnou náplň práce a specifikaci má zajišťovat tzv. podpůrný učitel. V praxi to povětšinou znamená, že zařazení dalšího učitele do třídy je závislé na stanovení pedagogického úvazku a celkové finanční náročnosti.

Asistent – Asistent bývá ve svém působení na jakémkoliv stupni vzdělávání vnímám jako nepostradatelný článek a prostředník při spolupráci a integraci dítěte. Přesto se ale neustále setkáváme, že funkci odborného asistenta zastává například muž vykonávající civilní vojenskou službu, učitelka v důchodu či vychovatelka pracující na částečný pracovní úvazek. Domníváme s ale, že v těchto případech bychom se měli zamyslet nad úrovni tímto vzniklé integrace, možnostech kvalifikovaného přístupu a využití speciálně pedagogického vzdělání. Komplexněji hovořím na téma „asistent“ v kapitole pět.

Doprava dítěte do školy – „zdánlivě se může jednat o problém, který přímo s dítětem nesouvisí. Je pravdou, že dosud je tento problém vnímán jako soukromá záležitost rodičů, v určitých případech dotován ze systému sociálního zabezpečení“ (Michalík, 2002). Přitom se jedná o jeden ze základních problémů v rámci technického zajištění integrace. Jestliže má dítě možnost dopravy do školy ze strany rodičů, je to skvělé, ale bylo by asi ještě lepší, kdyby tuto službu zajišťovala bezplatně organizace, která se přímo integrací zabývá a má jí na starost například v daném kraji či okrese.

Rehabilitační, kompenzační a učební pomůcky – Vzhledem k tomu, že jsem měla možnost nahlédnout do práce s handicapovanými dětmi jak v mateřské, tak i základní škole, měla jsem tím možnost porovnat systém pomůcek. Dle mého názoru je vybavenost a materiální připravenost v mateřských školách vyšší, než na školách základních. Je to tím, že si mnozí řeknou, že jsou to „jen hračky“ a ne specializované

pomůcky? To si patrně musíme zodpovědět každý sám. Ale i pro školy, kde tyto speciální pomůcky nemají, existuje několik možností – zapůjčit si je ze SPC, nebo žádost o grant či zakoupení ze speciálních fondů, popřípadě přímo využití pomůcek žáka z jeho vlastních zásob.

Úprava vzdělávacích podmínek – Nejedná se pouze o úpravu osnov, způsobu vyučování, přístupu, ale i základních materiálních podmínek (rozsazení žáků, rozmístění nábytku, ...).

(Michalík, 2002)

2.3.5 Další faktory

V tomto krátkém výčtu bychom chtěli upozornit na ty nejvýznamnější faktory, které ještě mohou ovlivnit průběh a úspěšnost integrace. Můžeme hovořit především o **architektonických bariérách** (v důsledku nedostatečné informovanosti, ochoty či smysluplnosti práce byly v letech minulých stavěny školy převážně bariérové. Až v dnešní době vidíme snahu toto měnit, přestavovat a upravovat podmínky tak, aby vyhovovaly všem, jak žákům intaktním, tak i možným handicapovaným). Dále také **sociálně psychologické bariéry**, které jsme lehce nastínili již v kapitole 2.3 Pohledy na integraci, kdy si uvědomujeme odlišnost pohledu rodičů, samotných dětí, pedagogů, speciálních pedagogů, vedení školy a k zamyšlení je i názor celé společnosti. Jako poslední bychom zde uvedli **organizaci zdravotně postižených** – od malých rodičovských sdružení, dobrovolných organizací, až po Národní radu zdravotně postižených, která má přímé zastoupení ve Vládním výboru pro zdravotně postižené a podílela se na přípravě Národního plánu opatření.

(Michalík, 2002)

3. PRÁVNÍ USTANOVENÍ

Ignorantia legis neminem excusat, čili Neznalost zákona neomlouvá. Nicméně bychom si měli uvědomit, že právo a celý jeho systém je tu zde proto, aby poskytoval informace, chránil a obhajoval ty, kteří v právu jsou. Člověk by stál sám proti sobě, když by nevěděl svou neznalostí o možnostech, které mohou pomoci buď přímo jemu, nebo jeho blízkým.

3.1 Dokumenty pro vzdělávání žáků se speciálními potřebami

Tak, aby mohla být naplněna základní podstata úspěšné integrace i po právní a legislativní stránce, měli bychom se zaměřit především na tyto dokumenty:

- Bílá kniha – Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Praha, 2001)
- Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotním postižením – Vládní usnesení č. 605 ze dne 16.6.2004
- Národní plán podpory a integrace občanů se zdravotním postižením na období 2006 – 2009, vycházející z cílů a úkolů Střednědobé koncepce - Vládní usnesení č. 1004 ze dne 17.8.2005
- Úmluva o právech dítěte

(http://www.detskaprava.cz/pedagog/opravech_umluva.asp)

3.1.1 Zákony

- Zákon č. 49/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb.
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů

(<http://www.msmt.cz/dokumenty>)

3.1.2 Vyhlášky

- Vyhláška č. 43/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání
- Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků
- Vyhláška č. 227/2007 Sb., kterou se mění vyhláška č. 62/2007 Sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- Vyhláška č. 107/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování
- Vyhláška č. 322/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 16/2005 Sb., o organizaci školního roku
- Vyhláška č. 47/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 492/2005 Sb., o krajských normativních

(<http://www.msmt.cz/dokumenty>)

4. INDIVIDUÁLNÍ VZDĚLÁVACÍ PLÁN

„Žák se speciálními vzdělávacími potřebami (dále již jen SVP) je vždy vzdělávám podle individuálního vzdělávacího plánu (dále již jen IVP), který je sestaven podle jeho individuálních možností. Obsahuje jak cíle vzdělávání, tak i strategii postupu při začleňování žáka do kolektivu či specifické cíle vyplývající z jeho osobnosti či typu postižení“ (Rytmus, 2003).

Měl by obsahovat: jméno, příjmení, datum narození, diagnóza žáka (opíše se ze správy ze SPC či PPP), předchozí vývoj, jeho zájmy, předchozí nemoci a léčení
Následuje stanovení si cílů, metod, pomůcek, finanční zajištění a další péče. Vždy provádíme diagnostiku – dle jejích nejlepších zásad, metod a přístupů.

Na jeho vypracování se podílí třídní učitel, odpovědný pracovník z SPC, asistent učitele (působí-li na třídě), rodiče dítěte a další přizvaní odborníci (například logoped, neurolog, ...).

Pro legislativní upřesnění uvádíme citaci ze zákona a vyhlášek, které se IVP týkají:

VYHLÁŠKA 227/2007 Sb.

kterou se mění vyhláška č. 62/2007 Sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy stanoví podle § 19, § 23 odst. 3 a § 56 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákona č. 383/2005 Sb.

V čl. II vyhlášky č. 62/2007 Sb., kterou se mění vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, se slova "1. září 2007" nahrazují slovy "1. září 2008".

VYHLÁŠKA 73/2005 Sb.

o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných

§ 6

Individuální vzdělávací plán

„(1) Individuální vzdělávací plán se stanoví v případě potřeby především pro individuálně integrovaného žáka, žáka s hlubokým mentálním postižením, případně také pro žáka skupinově integrovaného nebo pro žáka speciální školy.“

„(2) Individuální vzdělávací plán vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné školy, závěrů speciálně pedagogického vyšetření, popřípadě psychologického vyšetření školským poradenským zařízením, popřípadě doporučení registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost nebo odborného lékaře nebo dalšího odborníka, a vyjádření

zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Je závazným dokumentem pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka.“

„(3) Individuální vzdělávací plán je součástí dokumentace žáka.“

„(4) Individuální vzdělávací plán obsahuje:

- a) údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče žákovi včetně zdůvodnění,
- b) údaje o cíli vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení učiva, včetně případného prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání, volbu pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů, způsob hodnocení, úpravu konání závěrečných zkoušek, maturitních zkoušek nebo absolutoria,
- c) vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby podílející se na práci se žákem a její rozsah; u žáka střední školy se sluchovým postižením a studenta vyšší odborné školy se sluchovým postižením se uvede potřebnost nezbytných tlumočnických služeb a jejich rozsah⁸⁾, případně další úprava organizace vzdělávání,
- d) seznam kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů nezbytných pro výuku žáka nebo pro konání příslušných zkoušek,
- e) jmenovité určení pedagogického pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka,
- f) návrh případného snížení počtu žáků ve třídě běžné školy, kde se žák vzdělává,
- g) předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků nad rámec prostředků státního rozpočtu poskytovaných podle zvláštního právního předpisu⁹⁾,
- h) závěry speciálně pedagogických, popřípadě psychologických vyšetření.“

„(5) Individuální vzdělávací plán je vypracován zpravidla před nástupem žáka do školy, nejpozději však 1 měsíc po nástupu žáka do školy nebo po zjištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Individuální vzdělávací plán může být doplňován a upravován v průběhu celého školního roku podle potřeby.“

„(6) Za zpracování individuálního vzdělávacího plánu odpovídá ředitel školy. Individuální vzdělávací plán se vypracovává ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem.“

„(7) Ředitel školy seznámí s individuálním vzdělávacím plánem zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem.“

„(8) Školské poradenské zařízení sleduje a dvakrát ročně vyhodnocuje dodržování postupů a opatření stanovených v individuálním vzdělávacím plánu a poskytuje žákovi, škole i zákonnému zástupci žáka poradenskou podporu. V případě nedodržování stanovených opatření informuje o této skutečnosti ředitele školy.“

„(9) Ustanovení odstavců 6 a 7 se vztahují na změny v individuálním vzdělávacím plánu obdobně.“

(<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb05073&cd=76&typ=r>)

5. ASISTENT

Jestliže se podíváme na význam slova asistent, ve slovníku cizích slov se nám odhalí význam jako **pomocník, odborný pracovník**. Od toho odvozené slovo asistence, ve významu jako **účast, pomoc, podpora, přispění**. Když bychom se zamysleli nad plnou hodnotou a spojením těchto slov, dojde nám, jak je asi tato pozice ve školství nepostradatelná.

Pokud se chceme zabývat pojmem jako je individuální přístup, jak jinak lépe zajistit natolik individuální přístup k handicapovanému dítěti, než formou osobního asistenta. Tím samozřejmě nechceme jakýmkoliv způsobem znehodnocovat snažení a iniciativu pedagoga, ale na závěr je dobré si přiznat, že stačí i jedno dítě se speciálními potřebami a člověk by nestíhal věnovat se naplno práci i s ostatními dětmi. A jestliže chce být člověk dobrým pedagogem, neměl by pozornost a péči ubírat nikomu. Ale ideální vidina je bohužel zatím jiná než samotná realita.

Celý proces začíná tak, že celá situace integrace je posouzena odborným pracovištěm a asistent je doporučen, na třídě pracuje pod vedením třídního učitele. Je jedním z článků, kteří se podílí na sestavování IVP, proto je důležité, aby se osobně a do hloubky seznámil s celou problematikou, zajímal se také o tvorbu pomůcek, komunikoval a spolupracoval s rodinou, a samozřejmě, je-li to jeho popisu práce či v jeho odhodlání, pracoval i s ostatními dětmi na třídě.

(spol. Rytmus, 2003)

„Zodpovědnost za školní vzdělávání integrovaného žáka nese třídní učitel a další učitelé vyučující integrovaného žáka. Asistent pracuje podle pokynů učitele a nestává se učitelem integrovaného žáka, pro jejich oboustrannou podporu ve spolupráci je důležitá vzájemná informovanost a vymezení kompetencí“ (spol. Rytmus, 2003).

5.1 Náplň práce asistenta pedagoga a osobního asistenta

Asistent pedagoga:

- je přítomen ve třídě po celou dobu vyučování
- po domluvě s učitelem pracuje s dítětem podle IVP
- po domluvě s učitelem se zapojuje do práce se třídou (výměna rolí asistent - učitel)
- pomáhá dítěti s přípravou pomůcek na vyučování
- pomáhá dítěti s orientací po školní budově, při přesunech mimo budovu a s jednoduchou obsluhou
- účastní se schůzek týkajících se integrovaného dítěte
- je součástí týmu pro tvorbu IVP
- účastní se konzultací pro sestavování měsíčních plánů
- řídí se pokyny učitele a podle potřeby pracuje s ostatními dětmi ve třídě
- účastní se pravidelných školení asistentů pořádaných SPC nebo jinou organizací.

(spol. Rytmus, 2003)

Náplň práce osobního asistenta uvádí Teplá a Šmejkalová:

Osobní asistent:

- dozor a dopomoc při dopravě žáka (do školy a ze školy, přesuny po budově školy)
- pomoc při dýchání (zacházení s respirátorem, podpůrné prostředky při dýchání...)
- pomoc při omezeném pohybu (měnit pozice ležení ...)
- střídání pozice v prostoru (ležení v lehátku, s klínem, sezení v invalidním vozíku.....)
- princip vertikalizace (stoj ve stojanu, přidržovaný stoj, volné stání...)
- podpora pohybu (chůze s pomůckami, volná chůze....)
- ortopedické pomůcky
- výživa – jídlo a pití
- péče o kůži (péče o vlasy a nehty, popř. o dekubity)
- ústní hygiena (péče o zuby a ústní dutinu, polykání, kousání, pohybování rty, uzavření úst)
- péče při vyměšování (intimní hygiena, zavinování a přebalování dětí)
- medikace (aplikace léků podle lékařského předpisu jako např. anti-epileptika)
- oblékání, vysvlékání, převlékání (přiměřeného oblečení vzhledem k počasí a činnostem)
- používání přiměřených podpůrných prostředků a pomůcek (lůžko, vozík, bazén...)
- zvláštní opatření (didaktické hračky a pomůcky pod vedením speciálního pedagoga).

(Teplá, Šmejkalová, 2007)

5.2 Rozhodující faktory při výběru asistenta

Řídíme se dle jejich:

- schopnosti práce s dětmi i s dětmi se SVP
- empatie
- tvořivosti při práci s dětmi i při přípravě pomůcek

- dovednosti komunikovat s učiteli, rodinou a ostatními dětmi
- trpělivosti
- ochotě učit se něčemu novému (průběžné vzdělávání).

(spol. Rytmus, 2003)

Nejen v rámci **vzdělávání asistentů**, ale pedagogů obecně bychom mohli nastínit, čeho se tyto semináře mohou týkat:

- seznamování asistentů s metodami výuky
- úpravy učebních témat
- alternativní způsoby výuky
- možnosti zapojení dítěte do práce kolektivu
- motivace, odměna, trest
- piktogramy – kdy je použít, jejich významy, výhody
- jak udělat strukturu vyučovací schématu
- návody jak reagovat na nepříjemné chování
- způsoby spolupráce s třídním (vedoucím) učitelem
- možnost vzájemné výměny rolí asistent – učitel, nácvik, vyhledávání vhodných příležitostí
- praktické informace o lékařských a psychologických diagnózách integrovaných žáků
- školení první pomoci
- rozbor problematických situací, s nimiž se asistenti setkali, pomocí supervize.

(spol. Rytmus, 2003)

5.3 Vývoj problematiky a rozdílnost pojmů

Již v kapitole o pohledech na integraci jsme nastínili mimo jiné i to, jak se tento pojem a jeho realizace vyvíjeli v naší zemi. Její prvotní čistě segregovaná podoba a to, kam se snažíme v dnešní době posunout. „Nejzásadnější koncepční změnou ve vzdělávání handicapovaných je skutečnost, že výchova a vzdělávání postižených dětí přestává být doménou speciálního školství a v souvislosti s integračními trendy se postupně stává záležitostí všech typů škol a školských zařízení“ (Vítková, 2004).

Od roku 1997 se i u nás naskytlá možnost působení dvou pedagogických pracovníků na jedné třídě. Tyto podpůrné asistenční služby se zajišťovaly pomocí:

- **interní pracovník školy** – povětšinou další učitel, vychovatel
- **student** – využívalo se průběžné nebo souvislé pedagogické praxe studentů středních pedagogických škol s příslušným zaměřením, zdravotnických škol nebo studentů vysokých škol se speciálně pedagogickým zaměřením.
- **pracovník civilní služby**
- **osobní asistent** – díky službám oboru sociálních služeb, úřadu práce nebo díky aktivitám občanských sdružení či nadací.
- **asistent třídního učitele** – z prvo počátku zde byl upřednostňován především asistent pro děti z romské komunity – pro předcházení výchovně vzdělávacích a komunikačních problémů.

(Holá, P., Bakalářská práce – Asistence u těžce zrakově postižených dětí, 2008)

V současné době je velmi často diskutován **rozdíl mezi osobním asistentem a asistentem pedagoga**. Dle závěrů Ministerstva práce a sociálních věcí vyplývá, že: „Asistent pedagoga: jeho pracovní náplní je zprostředkovávat výchovnou a vzdělávací činnost dětem se speciálními vzdělávacími potřebami, v případě potřeby pomáhat dětem s těžším zdravotním postižením se sebeobslouhou v době vyučování, na základě pokynů pedagogického pracovníka“ (<http://www.mpsv.cz/cs/1084>).

„Jde o sociální službu. Ve školní prostředí osobní asistent poskytuje většinou fyzickou pomoc dětem s postižením. Nejedná se o pedagogickou nebo pomocnou pedagogickou činnost jako v případě asistenta učitele“ (spol. Rytmus, 2003).

5.4 Legislativní a ekonomické zabezpečení

Za nejpodstatnější zákon, který hovoří o funkci asistenta pedagoga považují **Zákon 563/2004 Sb. – o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů** a z něj tyto části:

§ 2

Pedagogický pracovník

„(1) Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu¹⁾ (dále jen "přímá pedagogická činnost"); je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu.²⁾ Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociální péče.“

„(2) Přímou pedagogickou činnost vykonává

- a) učitel
- b) vychovatel
- c) speciální pedagog
- d) psycholog
- e) pedagog volného času
- f) asistent pedagoga
- g) trenér
- h) vedoucí pedagogický pracovník.“

(<http://www.msmt.cz/dokumenty>)

§ 20

Asistent pedagoga

„Asistent pedagoga získává odbornou kvalifikaci

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd
- b) vyšším odborným vzděláním získaným v akreditovaném vzdělávacím programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů nebo sociální pedagogiku

- c) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřením na přípravu pedagogických asistentů
- d) středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělání a studiem pedagogiky
- e) základním vzděláním a absolvováním akreditovaného vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného zařízeními dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků“

(<http://www.msmt.cz/dokumenty>)

Ekonomické zabezpečení této služby je v moci a rezortu MŠMT ČR, které každý rok vyčleňuje finanční granty na integraci postižených žáků. Tyto finanční prostředky si dle stanovených normativů rozdělí kraj. O krajských normativech hovoří vyhláška č. 47/2008 Sb. „Normativní financování vzdělávacích potřeb žáků se zdravotním postižením pomocí krajských normativů probíhá pomocí základní částky, která je závislá na tom, o jakého žáka se jedná, jestli navštěvuje mateřskou školu, základní nebo základní školu speciální, či střední školu. A také financování probíhá na základě příplatku, který je závislý na druhu zdravotního postižení, tzn. jestli se jedná o postižení mentální, zrakové, sluchové tělesné apod. a druhou podmínkou pro získání příplatku je způsob integrace, tzn. individuální, skupinová“ (Teplá, Šmejkalová, 2007).

Pedagogický asistent byl jako pedagogický pracovník zařazen do platové třídy a to od 4. do 8., podle požadavků školy a náročnosti vykonávané práce. „Míru přímé pedagogické činnosti upravuje Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků“ (Teplá, Šmejkalová, 2007).

Praktická část

Výzkum je zaměřen na jeden z problémů integrace dětí s handicapem do škol, v tomto případě konkrétně do škol mateřských, a to s ohledem na zavádění funkce pedagogických asistentů.

Do výzkumné praktické části byli zařazeni pouze asistenti pedagoga jihočeského kraje, které zřizuje obec a financuje krajský úřad. V celém jihočeském kraji jich je celkově 21.

6. CÍL PRÁCE

V praktické části své bakalářské práce jsem se zaměřila především na prozkoumání daného tématu z hlediska praxe. **Cílem šetření bylo zmapovat roli asistenta v mateřské škole.** K tomuto cíli byly formulovány následné výzkumné otázky, které je potřeba zodpovědět.

Výzkumné otázky:

1. Jaké konkrétní činnosti vykonává asistent
2. Jak funguje spolupráce mezi učitelem a asistentem
3. Zda se objevují problémy v souvislosti se zajišťováním podpůrných asistenčních služeb v praxi školy

7. POUŽITÉ METODY

V průběhu výzkumu byly použity následující metody sběru dat. Základní metodou šetření byla dotazníková metoda. Vytvořila jsem tři typy dotazníků – pro samotné asistenty, ředitele dané mateřské školy a samozřejmě pedagogy, kteří s asistentem spolupracují.

Jako další metodu jsem využila přímé pozorování během své následkové praxe. Vzhledem k tomu, že se jedná o „nejméně násilnou“ metodu pro všechny strany, pomohlo mi to přirozenou formou doplnit si své teoretické poznatky přímo z praxe odborníků.

Metoda rozhovoru (s asistentem, pedagogem a ředitelem) byla použita pro dokreslení a doplnění údajů získaných dotazníky.

7.1 Metoda dotazníková

„Dotazníková metoda je shromažďování informací od dotazovaných osob a je určena pro hromadné získávání údajů. Její objektivní výsledek závisí na teoretické bázi ze které tazatel vychází a z promyšlené vědecké hypotézy, která je určujícím podkladem ke stylizaci otázek tak, aby postihovaly podstatné rysy zkoumaných jevů a procesů. Meritorní význam má volba a formulace otázek (položek). Všechny položky musí ve svém souhrnu sledovat získání optimálních informací pro ověření stanovené hypotézy. Kvalita odpovědi je dána kvalitou otázky. Každý dotazník musí mít proporcionálně, logicky a obsahově promyšlenou strukturu“ (Somr, 2006).

Dotazníky byly dle reakcí pro respondenty srozumitelné, množství otázek ohodnotili jako přiměřené a dostačující. Otázky v dotaznících byly orientovány jak na čistě profesní a pracovní sféru, tak i na oblast osobních názorů a zkušeností. A to jak z pohledu minulosti, tak i budoucnosti – možné návrhy na změnu a celkové vylepšení situace.

7.2 Metoda pozorování

Je to základní pedagogicko psychologicko diagnostická metoda.

„Má vždy výběrový charakter. Výběr materiálu je prováděn s ohledem na stanovený cíl výzkumu tak, aby byl naplněn požadavek jeho úplnosti. Hlavními rysy jsou:

- plánovitost a systematičnost, tzn. program pozorování, časový postup, prostředky a techniky shromažďování materiálu
- objektivnost jako pravdivé, přesné a objektivně podchycené jeho průběhu, případně jeho záznam, aby bylo možné jeho zpětné prověření“.

(Somr, 2006)

Metodu pozorování jsem uplatnila hlavně na praxi v oddělení MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené v Riegrově ulici v Českých Budějovicích. Má praxe obsahovala hlavně pozorování činnosti asistenta pedagoga, jeho spolupráce s pedagogem, celkové klima třídy i školy, jaké techniky práce a komunikace jednotliví členové asistentského procesu používají a jak jsou handicapované děti ve třídě rozvíjeny, vnímány a jak k nim pracovníci přistupují.

Musím říci, že tato praxe mne velice obohatila, nejen po stránce čistě asistenční, ale dozvěděla jsem se i něco nového přímo o surdopedických postiženích a jejich kompenzaci. Na praxi v této škole jsem byla celkově 20 hodin a prožila jsem zde jak chvíle emočně velice příjemné, tak i psychicky náročné. Musím tedy z vlastního pohledu říci, že práce s takto handicapovanými dětmi je velice náročná a pedagogická asistence je zde více než opodstatnělá!

7.3 Metoda rozhovoru

„Vyžadované informace jsou získávány v přímé interakci s respondentem“ (Somr, 2006). Je to metoda velice přirozená a navozuje povětšinou příjemnou a klidnou atmosféru. Nevýhodou ale může být časová náročnost a obtížné zpracování získaných dat.

Realizované rozhovory probíhaly jak během praxe na speciální škole pro sluchově postižené v Českých Budějovicích, tak i například s bývalými asistenty, kteří již toto povolání nevykonávají. Všechny rozhovory probíhaly v příjemné a klidné atmosféře, opírali jsme se jak o vlastní poznatky, vlastní zkušenosti, tak i například osobní náhled a subjektivní názor. Měla jsem možnost hovořit například s asistentkou, která sama má těžce handicapované dítě, tudíž se subjektivnímu názoru nevyhne, přesto ale bylo vidět, že má zájem se dále vzdělávat (kurzy znakové řeči) a možná právě díky své velmi silné osobní zkušenosti, je plným srdcem odhodlána se pro svou práci maximálně „obětovat“.

Rozhovory probíhaly jak s asistenty, pedagogy, tak i řediteli. Každý dotazovaný měl na celou tematiku subjektivní názor, přesto lze říci, že se v základních otázkách shodovali.

8. ORGANIZACE ŠETŘENÍ

Šetření probíhalo během školního roku 2008/2009.

Připravili jsme pro jednotlivé respondenty dotazníky, které se snaží najít odpovědi na konkrétní otázky v oblasti integrace a pedagogické asistence. Bylo zjištěno, že v jihočeském kraji je 21 asistentů pedagoga, které zřizuje obec a financuje jihočeský kraj. Proto bylo rozesláno 21 dotazníků pro tyto asistenty, ředitele škol, kde se asistent nachází a 21 dotazníků pro pedagogy, kteří s asistentem pracují. Tyto dotazníky byly respondentům doručovány hlavně pomocí elektronické pošty, některé byly předány osobně.

Jak již bylo řečeno, asistentům pedagoga bylo rozesláno 21 dotazníků, vrátilo se 15 vyplněných dotazníků, což činí 71,4%. U ředitelů škol to bylo stejné – z 21 dotazníků 15 navrácených, tedy 71,4%. U pedagogů z 21 dotazníků navrácených 17 vyplněných dotazníků, což činí 80,9%.

Určení dotazníku	Počet zaslaných dotazníků	Počet vrácených dotazníků	Procentuální vyjádření
Asistent pedagoga	21	15	71,4 %
Pedagog	21	17	80,9%
Ředitel	21	15	71,4 %

Tabulka č.1: Znázornění úspěšnosti vrácených dotazníků u jednotlivých respondentů

Dotazníky byly povětšinu navraceny včas, bez vyzvání a řádně vyplněné. Jestliže někomu byly jednotlivé otázky nejasné, vždy jsme celou situaci dořešili pomocí vysvětlení při rozhovoru. A to jak osobně, tak i v podobě otázek a odpovědí pomocí elektronické pošty.

Praxi jsem vykonávala na speciální škole pro sluchově postižené v Riegrově ulici v Českých Budějovicích. I tento okamžik musím hodnotit jako pro mne velice přínosný. A to nejen pro získávání zkušeností pro svou bakalářskou práci, ale i celkově pro svou pedagogickou činnost a život jako takový.

9. ANALÝZA VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

9.1 Dotazník pro asistenta pedagoga

Dotazník byl zaslán 21 asistentům, vrátilo se 15 vyplněných dotazníků, což činí 71,4%. Analýza dotazníků prezentuje údaje jednotlivých položek dotazníku.

Analýza jednotlivých položek dotazníku:

Tabulka č.1

Pohlaví

Pohlaví	Počet odpovědí
Žena	15
Muž	0
Celkem	15

Všichni dotázaní asistenti pedagoga, které zřizuje obec a financuje jihočeský kraj jsou ženy.

Tabulka č.2

Věk

Věk asistentů	Počet odpovědí
20 – 29 let	3
30 – 39 let	4
40 – 49 let	6
50 – 59 let	2
60 – 69 let	0
Celkem	15

Nejvíce respondentů, celkem 6, spadá do věkové skupiny 40-49 let.

Tabulka č.3

Místo pracovního působiště

Působiště	Počet odpovědí
Týn nad Vltavou	1
Český Krumlov	2
Kaplice	2
Jindřichův Hradec	3
Dačice	1
Písek	3
Prachatice	2
Tábor	1
Celkem	15

Z došlých odpovědí vychází, že v jihočeském kraji působí 15 asistentů, 1 v Týně nad Vltavou, 2 v Českém Krumlově, 2 v Kaplici, 3 v Jindřichově Hradci, 1 v Dačici, 3 v Písku, 2 v Prachaticích a 1 v Táboře.

Tabulka 4.

Pracovní zařazení podle smlouvy

Pracovní zařazení	Počet odpovědí
asistent pedagoga	11
asistent pedagoga + osobní asistent	4
Celkem	15

Ve sledovaném vzorku 15 respondentů, mělo 11 dotázaných funkci pedagogický asistent. Ve 4 případech šlo o souběh funkce asistenta pedagoga a osobního asistenta.

Tabulka č.5

Dosažené vzdělání

Nejvyšší dosažené vzdělání	Počet odpovědí
Střední odborné učiliště (bez maturitní zkoušky)	0
Středoškolské	11
Středoškolské a probíhá studium na VŠ	3
Vysokoškolské	1
Celkem	15

Středoškolsky vzdělaných je 11 asistentů, 3 mají středoškolské vzdělání a nyní u nich probíhá studium na VŠ (bakalářské studium), 1 respondent již vysokoškolské vzdělání ukončeno má (Pedagogická fakulta). Žádný respondent nemá jako nejvyšší dosažené vzdělání uvedeno střední odborné učiliště (bez maturitní zkoušky).

Tabulka č.6

Úvazek

Úvazek	Počet odpovědí
0,66	11
0,35	3
0,50	1
Celkem	15

Z údajů vyplývá, že 11 respondentů pracuje na úvazek 0,66 a 3 asistenti na 0,35. Na poloviční úvazek pracuje 1 respondent.

Tabulka č.7

Jak dlouho působíte v resortu školství

Odpracovaná léta	Počet odpovědí
do 1 roku	0
1 - 5 let	5
6 – 10 let	8
11 – 15 let	2
16 – 20 let	0
21 – 25 let	0
26 – 30 let	0
Celkem	15

Nejvíce respondentů, celkem 8, pracuje v resortu školství 6 - 10 let, 5 respondentů 1rok – 5 let a 2 respondenti uvádějí 11 – 15 let.

Tabulka č.8

Stupeň postižení dítěte u kterého probíhá asistence

Stupeň	Počet odpovědí
Lehký	0
Střední	8
Těžký	1
Kombinovaný typ postižení	6
Celkem	15

Nejvíce, celkem 8, se objevují vady středního stupně, 6 respondentů uvedlo, že asistence probíhá u dítěte s kombinovaným typem postižení a 1 respondent asistuje u dítěte s těžkým stupněm postižení.

Tabulka č.9

Věk dítěte, u kterého probíhá asistence

Věková kategorie	Počet odpovědí
3 – 4 roky	2
4-5 let	3
5 – 6 let	3
starší 6 let	7
Celkem	15

Ve sledované skupině nejvíc, 7, respondentů asistuje u dětí starších šesti let, 6 respondentů asistuje u dětí 4 – 6letých. Dva respondenti asistují u nejmladších dětí, tj. ve věku 3 – 4let.

Tabulka č.10

Váš pracovní poměr je na dobu

Pracovní poměr	Počet odpovědí
po celou dobu integrace	2
na 1 rok (jedná se o prodloužení)	8
jiné (neurčitou nebo neuvedeno)	5
Celkem	15

Uvedené údaje v tabulce č.10 ukazují, že nejvíce respondentů, celkem 8, má pracovní smlouvu na 1 rok. 2 respondenti budou asistovat po celou dobu integrace, a 5 respondentů buď odpověď neuvedlo, nebo mají neurčitou dobu pracovního poměru.

Tabulka č.11

Informoval Vás dostatečně Váš zaměstnavatel před nástupem do pracovního procesu o Vaší přesné náplni práce?

Dostatečná informovanost	Počet odpovědí
ano	13
ne	2
Celkem	15

Z údajů v tabulce č.11 je zřejmé, že 13 dotazovaných respondentů bylo zaměstnavatelem před zahájením pracovního procesu řádně informováno o náplni své práce, 2 respondenti uvedli opak.

Tabulka č.12

Požaduje po Vás zaměstnavatel rozšiřování Vašeho vzdělání?

Požadavek rozšíření vzdělání	Počet odpovědí
ano, v nejbližší době	8
ano, ale časový interval byl ponechám na mně	0
prozatím jsme o tom nehovořili	6
ne	1
Celkem	15

8 respondentů uvedlo, že po přijetí si zaměstnavatel vymínil rozšíření stávající vzdělání jako nutnou podmínku, 1 respondent uvedl, že zaměstnavatel tento požadavek nevznosl a u 6 respondentů se o otázce rozšíření vzdělávání prozatím nehovořilo.

Tabulka č.13

Cítíte potřebu doplňovat a rozšiřovat svoje vzdělání?

Potřeba doplnění vzdělání	Počet odpovědí
ano	14
ne	1
Celkem	15

14 z 15 respondentů má potřebu své vzdělání nadále rozšiřovat, 1 respondent tuto potřebu nemá.

Tabulka č.14

Absolvoval/a jste během své asistentské praxe některé odborné vzdělávací kurzy?

Absolvování kurzů	Počet odpovědí
ano	12
ne	3
Celkem	15

12 respondentů během své praxe absolvovalo některý z kurzů týkající se integrace, asistence či handicapovaných dětí a jejich problematiky.

Tabulka č.15

Co Vás vedlo ke zvolení této profese?

Způsob zvolení profese	Počet odpovědí
bylo mi to nabídnuto	3
osobní zájem (handicap v rodině)	3
zájem o práci s dětmi	7
beru to jako novou výzvu	2
Celkem	15

Jako nejčastější motivaci při volně povolání uvádějí respondenti zájem o práci s dětmi, v 7 případech, 3 respondenti vycházejí z osobního zájmu (mají handicapovaného jedince v rodině), stejnému počtu respondentů byla práce přímo nabídnuta, 2 respondenti chtěli „vyzkoušet“ něco nového.

Tabulka č.16

Jak jste se dozvěděl/a o problematice asistentů?

Způsob	Počet odpovědí
literatura	4
média	5
kontakt s handicap.jedincem	2
známí asistenti	1
semináře, školení	3
Celkem	15

Z těchto údajů vyplývá, že největší počet asistentů, tj. 5 respondentů, se o problematice dozvědělo z médií, 4 o ní četli v odborné literatuře, 3 mají teoretickou zkušenost ze

školení, 2 měli přímý kontakt s handicapovaným jedincem a 1 respondent uvedl, že má ve svém přímém okolí asistenta.

Tabulka č.17

Co Vás motivuje k pokračování v této profesi?

Motivace	Počet odpovědí
zpětná vazba	4
zajímavost, neobvyklost	2
touha pomoci více	5
pocit, že to není zbytečná práce	4
Celkem	15

Jako nejčastější motivaci k pokračování v této činnosti uvedli respondenti, v 5 případech, touhu někomu více pomoci, po 4 respondentech byla uvedena důležitost zpětné vazby a pocit, že tato profese není zbytečná práce, 2 respondenty motivuje k práci zajímavost a neobvyklost profese.

Tabulka č.18

Kde nejčastěji čerpáte nové poznatky a informace k problematice asistence či samotné integrace?

Zdroj informací	Počet odpovědí
vedení školy	1
semináře	2
SPC	1
literatura	6
internet	5
jiné	0
Celkem	15

6 respondentů uvedlo, že nejvíce informací čerpají z literatury, 5 respondentů vidí jako nejužitečnější internet, 2 respondenti získávají nové poznatky hlavně na seminářích a 1 respondent nejvíce spolupracuje s SPC.

Tabulka č.19

Kde cítíte největší nedostatek asistentské problematiky?

Nedostatky	Počet odpovědí
v informovanosti	2
v dostupnosti materiálů	0
v komunikaci mezi jedn. složkami	2
v nedostatečném legislativním a právním ošetření	7
jiné (finance)	4
Celkem	15

7 z 15 respondentů vidí největší problém asistence a integrace v nedostatečném legislativním a právním ošetření, 4 respondenti označili jako problém nedostatek financí či jiný údaj, 2 respondenti cítí problém v informovanosti a stejný počet v komunikaci mezi jednotlivými složkami.

Tabulka č.20

Kde cítíte největší potřebu doplnit své znalosti a dovednosti?

Znalosti a dovednosti	Počet odpovědí
v metodice	3
v otázkách pedagogiky a psychologie	0
v oblasti přímo speciální pedagogiky	10
v oblastech komunikačních, přístupových a sociálně dovednostních	0
v legislativním systému	2
Celkem	15

Jako nejčastější oblast doplnění znalostí byla označena oblast speciální pedagogiky, 10 respondentů, 3 respondenti cítí potřebu doplnit si znalosti v oblasti metodiky a 2 v systému legislativy.

Tabulka č.21

Cítíte se dostatečně finančně ohodnoceni?

Odpověď	Počet odpovědí
ano	4
ne	9
nevím	2
Celkem	15

9 z 15 respondentů se necítí dostatečně ohodnoceni, 4 jsou se svým finančním ohodnocením spokojeni a 2 respondenti si odpovědi nejsou jisti.

Tabulka č.22

Jak hodnotíte spolupráci s pedagogickým vedením?

Úroveň spolupráce	Počet odpovědí
velmi dobrá	11
dobrá	3
uspokojivá	1
podprůměrná	0
nekvalitní	0
velice neuspokojivá	0
Celkem	15

Nejvíce respondentů, celkem 11, hodnotí spolupráci s pedagogickým vedením jako velmi dobrou, 3 respondenti jí ohodnotili jako dobrou.

Tabulka č.23

Jak hodnotíte spolupráci s rodiči?

Úroveň spolupráce	Počet odpovědí
velmi dobrá	8
dobrá	4
uspokojivá	2
podprůměrná	1
nekvalitní	0
velice neuspokojivá	0
Celkem	15

Ve sledované skupině asistentů je nejvíce, tj.8, respondentů velmi spokojeno s úrovní spolupráce s rodiči, 4 respondenti jí označili jako dobrou, a 2 jako uspokojivou.

Tabulka č.24

Zajímají se rodiče o Vaše postupy práce, chování dítěte a jeho výsledky?

Zájem rodičů	Počet odpovědí
ano, prakticky všichni	13
ano, ale ne zcela všichni	2
spíše ne	0
ne	0
Celkem	15

Ve sledovaném vzorku 15 respondentů odpovědělo 13 kladně na otázku zájmu rodičů o handicapované dítě a jeho výsledky práce, 2 respondenti vidí zájem rodičů, ale ne zcela ve všech případech.

Tabulka č.25.

Jak jste podle Vás vnímáni rodiči?

Vnímání rodičů	Počet odpovědí
velmi pozitivně	2
částečně jako rodičovská náhrada po dobu d. v MŠ (pocit jistoty a bezpečí)	3
jako ten, kdo jim chce pomoci	8
občas žárlí	2
Celkem	15

8 z celkového počtu 15 asistentů se cítí být rodiči vnímány kladně, jako ten, kdo jim chce s péčí o jejich dítě pomoci, 3 respondenti uvedli, že je rodiče chápu jako toho, kdo péči v jejich nepřítomnosti dokáže nahradit, ve 2 případech se respondenti cítí být vnímáni velmi pozitivně, 2 respondenti uvedli, že ze strany rodičů cítí občasnou žárlivost.

Tabulka č.26

Pomáháte ve třídě pedagogovi i s dětmi, kterých se integrace jako taková netýká přímo?

Pomoc pedagogovi	Počet odpovědí
ano	12
ano, ale jen výjimečně	3
ne	0
Celkem	15

Nejvíce respondentů, tj. 12, uvedlo, že pomáhají pedagogovi i s prací, která se integrace jako takové netýká, 3 z dotázaných uvedli, že ano, ale jen ve výjimečných situacích.

Tabulka č.27

Hlavní pracovní náplň

Pracovní náplň	Počet odpovědí
na základě pokynů řídicího učitele plníte výchovně vzdělávací úkoly	12
individuálně pracujete s dítětem	15
doprovázíte žáka při přesunech po MŠ a jejím okolí	7
prohlubujete u dítěte pracovní, hygienické, sebeobslužné a komunikační dovednosti	15
připravujete potřebné materiály, pomůcky	5
asistujete při stolování	2
trénink úpravy chování, výuka prostorové orientace a samostatného pohybu	10

Z tabulky č.27 vyplývá, že všichni asistenti jako hlavní pracovní náplň mají individuální činnost s dítětem a prohlubování pracovních, hygienických, sebeobslužných a komunikativních dovedností, 10 z dotázaných trénuje hlavně úpravy chování, pomáhá s prostorovou orientací a samostatným pohybem, 12 respondentů pracuje podle pokynů řídicího učitele, 7 hlavně doprovází žáka při přesunech po MŠ a jejím okolí, 5 respondentů uvedlo, že hlavně připravují pomůcky a 2 asistují při své činnosti u stolování.

Tabulka č.28

Zvolila byste si opět tuto profesi?

Opětovné zvolení profese	Počet odpovědí
ano	13
ne	1
nevím	1
Celkem	15

Nejvíce respondentů, tj. 13, by si tuto profesi opět zvolilo, 1 by toto povolání již neopakoval a 1 respondent si volbou není jist.

9.2 Dotazník pro pedagoga v jejichž třídách probíhá pedagogická asistence

Dotazník byl zaslán v celkovém počtu 21 pedagogům (stejně jako počtu asistentů), vrátilo se 17 vyplněných dotazníků. Návratnost dotazníků je tedy 80,9%.

Analýza jednotlivých položek dotazníku:

Tabulka č.1

Pohlaví

Pohlaví	Počet odpovědí
Žena	17
Muž	0
Celkem	17

Všichni pedagogové, v jejichž třídě probíhá kooperace s asistentem jsou ženy.

Tabulka č.2

Věk

Věk pedagogů	Počet odpovědí
20 – 29 let	1
30 – 39 let	3
40 – 49 let	7
50 – 59 let	6
60 – 69 let	0
Celkem	17

Nejvíce dotázaných respondentů, tj. 7, spadá do věkové kategorie 40 – 49 let, 6 respondentů je ve věkovém rozmezí 50 – 59 let, 3 dotázaným je mezi 30 – 39 lety a 1 respondent se nachází ve věkové kategorii 20 – 29 let.

Tabulka č.3

Místo pracovního působiště

Působiště	Počet odpovědí
Týn nad Vltavou	1
Český Krumlov	2
Kaplice	2
Jindřichův Hradec	3
Dačice	1
Písek	3
Prachatice	3
Tábor	2
Celkem	17

Z celkového počtu 17 respondentů 3 pracují v Písku, 3 v Prachaticích, 3 v Jindřichově Hradci, 2 v Českém Krumlově, 2 v Kaplici, 2 v Táboře, 1 v Týně nad Vltavou a 1 v Dačici.

Tabulka č.4

Dosažené vzdělání

Nejvyšší dosažené vzdělání	Počet odpovědí
Středoškolské	11
Středoškolské a probíhá studium na VŠ	4
Vysokoškolské	2
Celkem	17

Středoškolsky vzdělaných pedagogů je z uvedeného vzorku 11 respondentů, 4 respondenti mají dokončeno středoškolské vzdělání a probíhá vzdělání vysokoškolské, 2 respondenti mají již vysokoškolské vzdělání dokončeno.

Tabulka č.5

Úvazek

Úvazek	Počet odpovědí
1,0 = 100%	17
jiné	0
Celkem	17

Všichni respondenti spolupracující s pedagogickým asistentem mají 100% pracovní úvazek.

Tabulka č.6

Jak dlouho působíte na postu pedagoga

Opracovaná léta	Počet odpovědí
do 1 roku	0
1 - 5 let	0
6 – 10 let	2
11 – 15 let	4
16 – 20 let	1
21 – 25 let	2
26 – 30 let	5
déle jak 30 let	3
Celkem	17

Největší počet respondentů, tj. 5, pracuje na postu pedagoga v rozmezí 26 – 30 let, 4 z dotázaných 11 – 15 let, 3 respondenti více jak 30 let, po 2 respondentech byla označena skupina pracujících 6 – 10 let a 21 – 25 let, 1 respondent pracuje na postu pedagoga v rozmezí 16 – 20 let.

Tabulka č.7

Informoval Vás dostatečně Váš zaměstnavatel před nástupem do pracovního procesu o Vaší přesné náplni práce?

Dostatečná informovanost	Počet odpovědí
ano	12
ne	5
Celkem	17

12 ze 17 respondentů uvedlo, že byli před nástupem do pracovního poměru řádně informováni o náplni své práce, 5 respondentů se cítilo informováno nedostatečně.

Tabulka č.8

Požaduje po Vás zaměstnavatel rozšiřování Vašeho vzdělání?

Požadavek rozšíření vzdělání	Počet odpovědí
ano, v nejbližší době	4
ano, ale časový interval byl ponechám na mně	3
prozatím jsme o tom nehovořili	2
ne	8
Celkem	17

Po 8 oslovených respondentech nevyžaduje zaměstnavatel rozšiřování vzdělání, 7 respondentů bylo přímo vybídnuto k doplnění vzdělání, u 3 z nich byl ale ponechán časový interval přímo na nich samotných, a u 2 respondentů zatím neproběhl rozhovor se zaměstnavatelem na toto téma.

Tabulka č.9

Cítíte potřebu doplňovat a rozšiřovat svoje vzdělání?

Potřeba doplnění vzdělání	Počet odpovědí
ano	15
ne	2
Celkem	17

Celkem 15 respondentů vyjádřilo potřebu doplňovat svoje vzdělání, 2 respondenti tuto potřebu nemají.

Tabulka č.10

Jak hodnotíte celkovou úroveň integrace v ČR?

Hodnocení úrovně integrace	Počet odpovědí
velmi dobrá	1
dobrá	6
uspokojivá	8
podprůměrná	1
nekvalitní	1
velice neuspokojivá	0
Celkem	17

Jak je vidět z údajů v tabulce č.10, 8 respondentů ohodnotilo úroveň integrace v ČR jako uspokojivou, 6 oslovených jako dobrou, a po 1 respondentovi jako velmi dobrou, podprůměrnou a nekvalitní.

Tabulka č.11

Co vás motivuje k tak specifické práci, jako je integrace s využitím asistenta?

Motivace	Počet odpovědí
sociální cítění	4
Pomoc integrovanému dítěti při různých činnostech	1
uvědomuji si důležitost daného úkolu	3
Možnost poskytovat handicapovaným dětem vzdělání v přirozeném prostředí	4
právě to, že je to tak specifické	3
snažím se tak pomoci celé společnosti	2
Celkem	17

Jako nejčastější motivaci k práci uvedli respondenti sociální cítění, 4 respondenti, a možnost poskytovat handicapovaným dětem vzdělání v přirozeném prostředí, 4 respondenti, 3 dotázaní si uvědomují důležitost daného úkolu a stejný počet motivuje právě to, že je to tak specifická práce. Dva respondenti se tím snaží pomoci celé společnosti a 1 respondenta motivuje pomoci integrovanému dítěti při různých činnostech.

Tabulka č.12

Jak byste zhodnotil/a svoje znalosti z oblasti integrace?

Úroveň znalostí	Počet odpovědí
velmi dobrá	2
dobrá	10
uspokojivá	5
podprůměrná	0
nekvalitní	0
velice neuspokojivá	0
Celkem	17

Uvedené údaje ukazují, že 10 z celkového počtu 17 respondentů ohodnotilo svoje znalosti v oblasti integrace jako dobré, 2 respondenti jako velmi dobré a 5 jako uspokojivé.

Tabulka č.13

Kde cítíte největší potřebu doplnit své znalosti a dovednosti (v rámci teorie i praxe integrace)?

Znalosti a dovednosti	Počet odpovědí
v metodice	1
v otázkách pedagogiky a psychologie	4
v oblasti přímo speciální pedagogiky	9
v oblastech komunikačních, přístupových a sociálně dovednostních	1
v legislativním systému	2
Celkem	17

Nejvíce respondentů, tj. 9 ze 17, cítí potřebu doplnit své znalosti v oblasti speciální pedagogiky, 4 dotázaní v oblasti pedagogiky a psychologie, 2 v legislativních otázkách, a po 1 respondentovi v metodice a v oblastech komunikačních, přístupových a sociálně dovednostních.

Tabulka č.14

Jak hodnotíte spolupráci s pedagogickým vedením?

Úroveň spolupráce	Počet odpovědí
velmi dobrá	14
dobrá	2
uspokojivá	1
podprůměrná	0
nekvalitní	0
velice neuspokojivá	0
Celkem	17

Ve sledovaném vzorku 17 respondentů ohodnotilo 14 z nich úroveň spolupráce s pedagogickým vedením jako velmi dobré, 2 respondenti jí hodnotí jako dobrou a 1 jako uspokojivou.

Tabulka č.15

Jak hodnotíte spolupráci s rodiči?

Úroveň spolupráce	Počet odpovědí
velmi dobrá	4
dobrá	8
uspokojivá	5
podprůměrná	0
nekvalitní	0
velice neuspokojivá	0
Celkem	17

Z údajů vyplývá, že 8 respondentů hodnotí spolupráci s rodiči na dobré úrovni, 5 ji vidí jako uspokojivou a 4 respondenti jako velmi dobrou.

Tabulka č.16

Jak hodnotíte spolupráci přímo s asistentem?

Úroveň spolupráce	Počet odpovědí
velmi dobrá	10
dobrá	7
uspokojivá	0
podprůměrná	0
nekvalitní	0
velice neuspokojivá	0
Celkem	17

Ve sledované skupině respondentů 10 ze 17 označilo spolupráci s asistentem jako velmi dobrou, 7 respondentů jako dobrou.

Tabulka č.17

Je něco, co byste rád/a na práci své i asistenční změnil/a?

Návrhy na změny	Počet odpovědí
ano	3
ne	8
nevím	6
Celkem	17

Z tabulky č.17 vyplývá, že 8 respondentů by na stávající situaci své práce nic neměnilo, 3 se vyjádřili pro změnu a 6 z dotazovaných neví.

Tabulka č.18

Kdybyste mohl/a, opakovala byste tento způsob práce – kooperace s asistentem?

Opětovné zvolení profese	Počet odpovědí
ano	16
ne	0
nevím	1
Celkem	17

16 ze 17 dotázaných respondentů by si tuto formu práce opětovně zvolilo, 1 respondent si odpovědí není jist.

9.3 Dotazník pro ředitele škol, kde je uplatňován asistent pedagoga

Dotazník byl zaslán v celkovém počtu 21 ředitelům škol (stejně jako počtu asistentů).

Úspěšnost vrácení byla 71,4%, tedy 15 vyplněných dotazníků.

Analýza jednotlivých položek dotazníku:

Tabulka č.1

Pohlaví

Pohlaví	Počet odpovědí
Žena	15
Muž	0
Celkem	15

Všichni ředitelé škol, na nich pracuje asistent pedagoga jsou ženy.

Tabulka č.2

Věk

Věk ředitelů	Počet odpovědí
20 – 29 let	0
30 – 39 let	1
40 – 49 let	5
50 – 59 let	6
60 – 69 let	3
Celkem	15

Nejvíce respondentů, tj. 6, spadá do věkové kategorie 50 – 59 let, 5 je v rozmezí 40 – 49 let, 3 respondenti dosahují věku mezi 60 – 69 lety a 1 respondent je v kategorii 30 – 39 let.

Tabulka č.3

Místo pracovního působiště

Působiště	Počet odpovědí
Týn nad Vltavou	1
Český Krumlov	2
Kaplice	2
Jindřichův Hradec	3
Dačice	1
Písek	3
Prachatice	2
Tábor	1
Celkem	15

Z údajů vyplývá, že z celkového počtu oslovených respondentů pracuje 1 v Týně nad Vltavou, 2 v Českém Krumlově, 2 v Kaplici, 3 v Jindřichově Hradci, 1 v Dačici, 3 v Písku, 2 v Prachaticích a 1 v Táboře.

Tabulka 4.

Pracovní zařazení podle smlouvy

Pracovní zařazení	Počet odpovědí
ředitel/ka MŠ	10
(vedoucí) učitelka MŠ	5
Celkem	15

Ve sledovaném souboru 15 respondentů je 10 z nich v pracovní smlouvě označeno jako ředitel/ka MŠ a 5 z celkového počtu jako vedoucí učitelka MŠ.

Tabulka č.5

Dosažené vzdělání

Nejvyšší dosažené vzdělání	Počet odpovědí
Středoškolské	10
Vysokoškolské Bc.	1
Vysokoškolské Mgr. nebo PaedDr.	4
Celkem	15

10 z oslovených respondentů dosáhlo středoškolského vzdělání, 1 respondent má dokončeno vysokoškolské vzdělání s titulem Bc., 4 respondenti mají po absolvování VŠ titul Mgr. nebo PaedDr..

Tabulka č.6

Jak dlouho působíte (působil/a) na tomto postu?

Odpracovaná léta	Počet odpovědí
do 1 roku	0
1 - 5 let	0
6 – 10 let	0
11 – 15 let	4
16 – 20 let	5
21 – 25 let	1
26 – 30 let	3
déle jak 30 let	2
Celkem	15

Nejvíce, tj. 5 respondentů, pracuje na tomto postu v rozmezí 16 – 20 let, 4 respondenti 11 – 15 let, 3 respondenti se činnosti věnují 26 – 30 let, 2 déle jak 30 let a 1 respondent je v této profesi v rozmezí 21 – 25 let.

Tabulka č.7

Jak jste se dozvěděl/a o problematice asistentů?

Způsob	Počet odpovědí
literatura	4
média	3
kontakt s handicap.jedincem	0
známí asistenti	0
semináře, školení	8
Celkem	15

Z tabulky č.7 můžeme vyčíst, že nejvíce, tj. 8 respondentů, se o problematice asistence dozvědělo ze seminářů a školení, 4 respondenti uvedli jako původní podnět informace z literatury a 3 respondenti z médií.

Tabulka č.8

Proč jste si vybral/a asistentkou službu jako jednu z charakteristik svojí MŠ?

Motivace k výběru	Počet odpovědí
změna situace (nárůst počtu handicapovaných oproti letům minulým)	1
možnost eliminovat dopad integrace a handicapů jako takových na intaktní děti	3
zajistit handicap. dětem odpovídající péči	5
rozšiřování obzorů škole, lidem, rodičům, dětem	3
mám sám s tím osobní zkušenost	1
zajímá mne problematika handicap.dětí a jejich péče	2
Celkem	15

Jako nejčastější motivací bylo uvedeno zajistit handicapovaným dětem odpovídající péči, 5 respondentů, u 3 bylo záměrem eliminovat dopad integrace a handicapů jako takových na intaktní děti a stejný počet uvedl, že chtěli hlavně rozšiřovat obzory škole, lidem, rodičům i dětem. Pro 2 respondenty se impulzem stal již samotný zájem o problematiku handicapovaných dětí, 1 respondent uvedl, že sám má osobní zkušenost s asistencí či integrací, a 1 respondent tím chtěl změnit vzniklou sociální situaci.

Tabulka č.9

Máte pocit, že je na Vaší MŠ využívána asistence smysluplně a systematicky?

Systematičnost asistence	Počet odpovědí
ano	14
ne	0
nevím	1
Celkem	15

14 z 15 respondentů považuje asistenci na své škole za smysluplnou a systematicky zajištěnou. Jeden respondent si odpovědi nebyl jist.

Tabulka č.10

Navrhoval/a byste nějaké změny v rámci asistence na Vaší MŠ?

Návrh změn	Počet odpovědí
Ano	8
Ne	5
Nevím	2
Celkem	15

Z údajů v tabulce vyplývá, že 8 respondentů by žádné změny v rámci integrace na dané MŠ nenavrhovali, 5 respondentů se vyjádřilo pro změnu a 2 respondenti nemají odpověď na tuto otázku.

Tabulka č.11

Požadujete po svých zaměstnancích průběžné doplňování znalostí v oblasti pedagogiky a psychologie?

Požadavek rozšíření vzdělání	Počet odpovědí
ano	10
ne, nechávám to na jejich vůli	5
Celkem	15

10 z oslovených respondentů požaduje po svých zaměstnancích průběžné doplňování znalostí v oblasti pedagogiky a psychologie, 5 respondentů tento požadavek nevnese.

Tabulka č.12

Kde cítíte největší nedostatek asistentské problematiky?

Nedostatky	Počet odpovědí
v informovanosti	3
v dostupnosti materiálů	1
v komunikaci mezi jednotliv. složkami	1
v nedostatečném legislativním a právním ošetření	7
jiné (finanční prostředky)	2
Celkem	15

Jako největší problém pedagogické asistence označilo 7 respondentů nedostatečné legislativní a právní ošetření, 3 respondenti vidí chybu v informovanosti, 2 hlavně ve finančních prostředcích a po 1 respondentovi v dostupnosti materiálů a v komunikaci mezi jednotlivými složkami.

Tabulka č.13

Kde nejčastěji čerpáte nové poznatky a informace k problematice asistence či samotné integrace?

Zdroj informací	Počet odpovědí
vedení ostatních škol	0
semináře	2
SPC	3
literatura	2
internet	5
jiné	3
Celkem	15

Nejvíce informací čerpají respondenti na internetu, uvedlo 5 respondentů, dále také ve SPC, 3 respondenti, 2 respondenti uvedli jako zdroj nových informací semináře, 2 literaturu a 3 respondenti mají jiné zdroje. Žádný z oslovených respondentů nemá jako primární zdroj informací vedení ostatních škol.

Tabulka č.14

Kde cítíte největší potřebu doplnit své znalosti a dovednosti?

Znalosti a dovednosti	Počet odpovědí
v metodice	3
v otázkách pedagogiky a psychologie	3
v oblasti přímo speciální pedagogiky	5
v oblastech komunikačních, přístupových a sociálně dovednostních	1
v legislativním systému	3
Celkem	15

Tabulka č.14 poukazuje na to, že 5 respondentů má potřebu doplnit své vzdělání v oblasti speciální pedagogiky, 1 respondent v oblastech komunikačních, přístupových a sociálně dovednostních. Zbytek, tj. po 3 respondentech, by rádo své znalosti doplnilo v metodice, v otázkách pedagogiky a psychologie, a v legislativním systému.

Tabulka č.15

Jak hodnotíte spolupráci s pedagogy?

Úroveň spolupráce	Počet odpovědí
velmi dobrá	6
dobrá	3
uspokojivá	4
podprůměrná	2
nekvalitní	0
velice neuspokojivá	0
Celkem	15

Nejvíce, tj. 6 respondentů, hodnotí spolupráci s pedagogy jako velmi dobrou, 4 respondenti ji označili jako uspokojivou, 3 jako dobrou a 2 respondenti ji považují za podprůměrnou.

Tabulka č.16

Jak hodnotíte přímo kooperaci asistenta pedagoga a pedagoga na třídě?

Úroveň spolupráce	Počet odpovědí
velmi dobrá	9
dobrá	5
uspokojivá	1
podprůměrná	0
nekvalitní	0
velice neuspokojivá	0
Celkem	15

Ve sledované skupině nejvíce, tj. 9, respondentů ohodnotilo kooperaci asistenta a pedagoga jako velmi dobrou, 5 oslovených jako dobrou a 1 respondent ji vidí jako uspokojivou.

Tabulka č.17

Jak hodnotíte spolupráci s rodiči?

Úroveň spolupráce	Počet odpovědí
velmi dobrá	6
dobrá	3
uspokojivá	5
podprůměrná	1
nekvalitní	0
velice neuspokojivá	0
Celkem	15

Jako velmi dobrou úroveň spolupráce s rodiči označilo celkem 6 respondentů, 5 ji ohodnotilo jako uspokojivou, 3 respondenti jako dobrou a 1 respondent ji ohodnotil jako podprůměrnou.

Tabulka č.18

Podílíte se určitým způsobem na práci asistenta pedagoga?

Podílení se na činnosti	Počet odpovědí
ano	1
ano, ale jen výjimečně	5
ne	9
Celkem	15

Nejčastěji, tj. v 9 případech, se oslovení respondenti nepodílí na práci asistenta, 5 respondentů se podílí výjimečně, a 1 respondent uvedl, že se přímo podílí.

Tabulka č.19

Zajímají se rodiče o postupy práce, chování dítěte a jeho výsledky při integraci?

Zájem rodičů o činnosti	Počet odpovědí
ano, prakticky všichni	8
ano, ale ne zcela všichni	6
spíše ne	1
ne	0
Celkem	15

8 z celkového počtu 15 respondentů uvedlo, že se prakticky všichni rodiče o chování dítěte a jeho výsledky zajímají, 6 respondentů míní, že ne zcela všichni rodiče mají o dítě a jeho integraci v MŠ zájem a 1 respondent uvedl, že zájem rodičů prakticky necítí.

Tabulka č.20

Myslíte si, že je integrace TZP (těžce zdravotně postižených) dětí s asistentem dnes již standardem?

Integrace dětí s TZP	Počet odpovědí
ano	0
ne	15
Celkem	15

Všichni respondenti uvedli, že nepovažují integraci dítěte s TZP v dnešní době za standardní.

Tabulka č.21

Jaké si myslíte, že by měl mít asistent minimální vzdělání?

Minimální úroveň vzdělání	Počet odpovědí
základní + kurz	0
střední + kurz	5
střední pedagogické	7
vyšší odborné (VOŠ)	2
vysokoškolské – titul Bc.	1
vysokoškolské – titul Mgr.	0
Celkem	15

Ve sledovaném vzorku respondentů se 7 z celkového počtu vyjádřilo, že považují za dostačující vzdělání asistentů střední pedagogické, 5 z dotázaných by vidělo optimum ve středním vzdělání a doplnění kurzu o integraci, 2 respondenti se vyjádřili pro vyšší odborné vzdělání a 1 respondent by hodnotil jako optimální vzdělání pro asistenty vysokoškolské, zakončené titulem Bc. .

10. SHRNUTÍ

Cílem šetření bylo zjistit, jaká je náplň práce asistenta pedagoga při asistenci u handicapovaných dětí v mateřské škole, a zda se během realizace tohoto druhu činnosti objevují nějaké problémy.

Během svého šetření jsme se zaměřili na názory pedagogických asistentů, pedagogů, tak i ředitelů škol, kde se pedagogická asistence uplatňuje. Pedagogický asistent jako přímý aktér, pedagog jako ten, kdo je hlavním kooperátorem, a ředitel, jako ten, kdo za celou záležitost ručí svým jménem a jménem školy. Rádi bychom tedy nastínili, jak tito jednotlivý „členové asistence“ na celou problematiku nahlíží, co hodnotí jako pozitiva a popřípadě, jaká vidí negativa a nedostatky.

Jako hlavní metoda byla zvolena metoda dotazníků. Z výsledků šetření u vzorku pedagogických asistentů je možno shrnout následující závěry. Ačkoliv byl oficiálně zaveden institut „asistent“ jen před několika málo lety, asistenti, kteří jsou již v praxi, se celé problematice věnují několik let a snaží se své znalosti stále prohlubovat. Sami cítí, jak je asistentská péče potřebná. Ke své práci se dostávali různými způsoby – někteří z nich mají handicapované dítě přímo v rodině, někdo přes potřebu poznávat něco nového a tím i pomoci.

Asistenti v průběhu šetření poukazovali často na řadu nevyřešených problémů v oblasti pedagogické asistence. Celkově by se problémy daly zobecnit jako problémy legislativní. Tři čtvrtiny z dotázaných asistentů hovořily o nedostatečném legislativním zázemí a systémových problémech. Veškeré vyhlášky hodnotili jako dobře přístupné, tudíž kvalita informovanosti kvalifikovaných pracovníků se zdá v pořádku, ovšem problém vidí v neustálých novelách zákonů, nedotaženosti vyhlášek a nedostatečném ošetření přesného vymezení činnosti asistenta pedagoga.

Jedním z našich dílčích cílů práce bylo zjistit, jaká je přesná náplň práce asistenta. I když je zákonem přesně definována, přesto řada dotazovaných uváděla, že vykonává i jiné činnosti, než je vymezeno předpisy. Někteří vykonávají pouze činnosti, které slouží k prohlubování hygienických, pracovních a sebeobslužných dovedností, jiní asistují u

více činností, nebo dokonce mají na starost celé jednotlivé části dne. Otázkou je, zda vedení školy nebo pedagog nechce po asistentovi více činností, než mají zákonem předepsáno.

Jako jedno z velkých pozitiv označili asistenti úroveň spolupráce s pedagogem, ředitelem a rodiči. Podle jejich mínění je tato nutná spolupráce na velmi dobré úrovni, komunikace probíhá přirozeně a rodiče mají zájem o prospěch a vývoj svého dítěte.

Jestliže hovoříme o asistentech, neměli bychom zapomínat i na pedagoga. Všichni pedagogové vidí spolupráci s asistentem jako velice přínosnou a pro integraci nezbytnou. I přesto, že se s dotázanými asistenty shodují v názoru naproblémy v legislativě, celkově označují zajištění asistence v naší republice jako pozitivní.

Vzhledem k tomu, že i ze zákona zodpovídá za celou asistenci právě ředitel školy, byl pro mne velkým přínosem rozhovor s panem ředitelem MŠ, kde jsem vykonávala praxi. Hovořil o náročnosti v začátcích, o idealizované představě všech členů a aktérů a o zklamání některých z nich, když se ne vždy realizovatelný sen změní v realitu. Ale právě díky tomu, že si většina ředitelů, ale i pedagogů a asistentů uvědomuje náročnost, důležitost a významnost této práce, vzniká zde velice úzká spolupráce.

Prakticky všichni členové tohoto velkého kooperujícího týmu jsou přesvědčeni, že by měl stát (kraj) uvolňovat na takto závažnou problematiku více peněz. Nedostává se finančních prostředků na dostatečné zajištění celé komplexní péče pro handicapované děti. Bylo vyjádřené opakované přání o více asistentů, více dotací na kurzy, semináře, další možnosti rozšiřování vzdělání, finance na speciální pomůcky a dále třeba i na úpravu interiérů a exteriérů.

Celkově bychom, díky zjištěným poznatkům z šetření, ohodnotili úroveň pedagogické asistence jako kvalitní a zdařilou. Ovšem všichni dotazovaní respondenti jsou si vědomi toho, že je zapotřebí nejvíce ošetřit legislativní zázemí, více prohloubit vzdělanost a informovanost, a to bude ještě nějaký čas trvat.

11. ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat současný stav a úroveň pedagogické asistence u handicapovaných dětí v mateřských školách. Obecně, i s konkrétním ohledem na jednotlivé složky a faktory integrace.

Z výsledků šetření zkoumaného vzorku asistentů, pedagogů a ředitelů lze hodnotit, jak celou tuto problematiku vnímají právě tito lidé, ti, kteří jsou základem veškerého úspěchu celé integrace a asistence. Lidé zainteresovaní do asistence vidí největší problém v legislativním zázemí a organizaci. Jestliže bychom ale chtěli hovořit globálně o pohledu lidí, kteří asistenci zajišťují, nastínila by se nám cesta plná otázek, které teprve v dnešní době získávají odpovědi. Ať už se jedná o jistotu práce, o její přesné plnění dle zákonů či samotnou osobní motivaci, každý asistent, pedagog či ředitel nám sdělil, že základem práce s handicapovanými dětmi je odhodlání a osobní iniciativa.

Šetření ukázalo, že přítomnost pedagogického asistenta na třídě je nejenže přínosná, ale v některých případech i zcela nezbytná, protože reprezentuje nutnou pomoc a podporu ve výchovně vzdělávacím procesu dětí se specifickými potřebami. Všichni dotázaní respondenti ze všech tří skupin hodnotí asistenci jako něco, bez čeho by si již práci s dětmi ve své třídě či škole nedovedli představit.

Mezistupněm mezi nezávislým pozorovatelem a asistentem či pedagogem jsou rodiče. I je jsme požádali, aby se k řešené problematice vyjádřili. Všichni považují uzákonění asistence jako jeden z nejlepších kroků k dosažení přirozenému začlenění dětí s postižením do intaktní společnosti. Jsou to právě rodiče, kteří jsou prostředníkem ve spolupráci dítěte a školy. Nikdo z rodičů nevyjádřil přímý nesouhlas či stížnost na asistentickou službu u jejich dítěte.

Poslední, kdo se mohl vyjádřit k dané problematice, jsem byla já. Jak jako nezávislý pozorovatel, tak i jako člověk, co se o danou problematiku zajímá a snaží se v ní najít pozitivní i negativní prvky. Celý systém integrace a asistence na mě působí jako celek, který se snaží opřít o ne zcela dobře zajištěný systém legislativy, avšak na druhou stranu díky nenahraditelné péči, odhodlanosti a cílevědomosti lidí, kteří asistenci zajišťují se

daří tyto problémy označovat a v závěru i eliminovat. Jako budoucí pedagog jsem ráda, že celý systém asistence začíná nabývat na organizovanosti. Neustále u nás přibývá dětí, které mají vrozený či získaný handicap, a proto se domnívám, že pedagogická (a nutno dodat, že i osobní) asistence je jedna z nejlepších návrhů na řešení.

Doufám, že celá má práce a nashromážděné informace i data se stanou přínosem pro lidi, kteří se o pedagogickou asistenci zabývají či se zabývat chtějí začít. Snažila jsem se na problematiku integrace a asistence nahlédnout z více úhlů a stran.

12. PŘEHLED POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY

1. JESENSKÝ, J. *Základy komprehenzivní speciální pedagogiky*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2000. ISBN 80-7041-196-1
2. Kol. autorů. *Kurz integrace dětí se speciálními potřebami*. Praha: Portál, 1997
3. KUBOVÁ, L. *Speciálně pedagogická centra*. Praha: Septima, 1995. ISBN 80-85801-42-6.
4. MICHALÍK, J. *Škola pro všechny anebo integrace je když ...* Vsetín: ZŠ Integra, 2002
5. MICHALÍK, J. *Školská integrace dětí s postižením*. 2. vyd. Olomouc : UP, 2000. ISBN 80-244-0077-4
6. NOVOSAD, L. *Základy speciálního poradenství*. 2. vyd. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7367-174-3
7. SKALKOVÁ, J. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. 2. vyd. Praha : SPN, 1983
8. SOMR, M. *Úvod do metodologie a metod výzkumu*. 1. vyd. České Budějovice : Vlastimil Johanus TISKÁRNA, 2006. ISBN 80-239-8227-3
9. SOVÁK, M. *Nárys speciální pedagogiky*. 6. vyd. Praha : SPN, 1984.
10. TEPLÁ, M., ŠMEJKALOVÁ, H. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením*. 1. vyd. Praha : IPPP ČR, 2007. ISBN 978-80-86856-35-3
11. VÁGNEROVÁ, M. a kol. *Psychologie handicapu*. Praha : UK, 1993. ISBN 807066-582-3
12. VÍTKOVÁ, M. *Integrativní školní (speciální) pedagogika. Základy, teorie, praxe*. 1. vyd. Brno : MSD, spol. s r.o., 2003. ISBN 80-214-2359-5
13. VÍTKOVÁ, M. (ed.) *Otázky speciálně pedagogického poradenství. Základy, teorie, praxe*. 1. vyd. Brno: MSD, spol. s. r. o., 2003. ISBN 80-86633-08-X
14. VÍTKOVÁ, M. (ed.) *Integrativní speciální pedagogika*. 2. vyd. Brno : Paido, 2004. ISBN 80-7315-071-9
15. ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program. Nástroje pro prevenci, nápravu a integraci*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-544-X.
16. brožura. *Co byste měli vědět o integraci a nevíte, koho se zeptat*. Praha: Rytmus, 2003.

17. Holá, P. *Bakalářská práce – Asistence u těžce zrakově postižených dětí*. Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity: Katedra pedagogiky a psychologie. České Budějovice, 2008.

Použité internetové zdroje:

1. <http://www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol>
- Bílá kniha, dostupné z www.msmt.cz
2. <http://www.kurzy.cz/zakony/94-1963-zakon-o-rodine/>
- Zákon o rodině, dostupné z www.kurzy.cz
3. <http://www.msmt.cz/dokumenty>
- veškeré znění zákonů, vyhlášek a potřebných dokumentů, dostupná z www.msmt.cz
4. http://www.detskaprava.cz/pedagog/opravech_umluva.asp
- Úmluva o právech dítěte – dostupné z www.detskaprava.cz
5. <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb05073&cd=76&typ=r>
- Vyhláška 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, dostupné z www.sagit.cz
6. www.uiv.cz - Ústav pro informace ve vzdělání
7. <http://www.mpsv.cz/cs/1084> - Ministerstvo práce a sociálních věcí

SEZNAM PŘÍLOH

Dotazník pro asistenty pedagoga

Dotazník pro pedagoga

Dotazník pro ředitele

Fotografie z praxe

Foto č.1 – práce asistenta s handicapovaným dítětem

Foto č.2 – práce asistenta s handicapovaným dítětem s použitím znakové řeči

Foto č.3 – práce pedagoga s handicapovanými dětmi – ranní rituál (využití Orfových nástrojů)

Foto č.4 – práce pedagoga s handicapovanými dětmi – ranní rituál (dechové cvičení)

Foto č.5 – pomůcka pro komunikaci s handicapovaným dítětem – dítě ukazuje na obrázcích své momentální potřeby

Foto č.6 a 7 – pomůcka – kalendář pro snazší orientaci v čase (děti určují měsíc, den, počasí, službu a činnosti, které je během dne čekají)

Přílohy

Dotazník pro asistenta

Vážení kolegové,

jmenuji se Lucie Červinková a jsem studentkou na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity oboru Učitelství pro mateřské školy. Jako téma bakalářské práce jsem si zvolila **Role asistenta při integraci handicapovaného dítěte v MŠ**. Tímto bych Vás chtěla požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který se stane jedním z podkladů právě této práce.

Prosím Vás o pečlivé přečtení a vyplnění všech otázek. U otázek, které nabízejí jednotlivé možnosti, Vámi vybranou možnost zaškrtněte. U otázek s možností volné odpovědi, připište svůj názor.

Informace Vámi poskytnuté jsou **zcela anonymní!** Získaná data z dotazníku poslouží ke statistickému zpracování.

Předem Vám upřímně děkuji za Váš čas, ochotu a spolupráci.

S pozdravem Lucie Červinková

DOTAZNÍK PRO ASISTENTA PEDAGOGA NA MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH

1. Pohlaví: žena muž

2. Věk:

3. Místo pracovního působiště:

4. Pracovní zařazení podle smlouvy:

5. Nejvyšší dosažené vzdělání:

6. Úvazek:

7. Jak dlouho působíte (působil/a) v resortu školství:

8. Stupeň postižení dítěte u kterého probíhá asistence:

a) lehký

b) střední

c) těžký

d) kombinovaný typ postižení

9. Věk dítěte, u kterého probíhá asistence:

- a) 3-4 roky
- b) 4-5 let
- c) 5-6 let
- d) starší 6 let

10. Váš pracovní poměr je na dobu:

- a) po celou dobu integrace dítěte v MŠ
- b) na jeden rok
- c) jiné

11. Informoval Vás dostatečně Váš zaměstnavatel před nástupem do pracovního procesu o Vaší přesné náplni práce?

- a) ano
- b) ne

12. Požaduje po Vás zaměstnavatel rozšiřování Vašeho vzdělání?

- a) ano, v nejbližší době
- b) ano, ale časový interval byl ponechám na mně
- c) prozatím jsme o tom nehovořili
- d) ne

13. Cítíte potřebu doplňovat a rozšiřovat svoje vzdělání?

- a) ano
- b) ne

14. Absolvoval/a jste během své asistentské praxe některé odborné vzdělávací kurzy?

a) ano

b) ne

15. Co Vás vedlo ke zvolení této profese?

.....
.....

16. Jak jste se dozvěděl/a o problematice asistentů?

.....
.....

17. Co Vás motivuje k pokračování v této profesi?

.....
.....

18. Kde nejčastěji čerpáte nové poznatky a informace k problematice asistence či samotné integrace?

a) vedení školy

b) semináře

c) SPC

d) literatura

e) internet

f) jiné:

19. Kde cítíte největší nedostatek asistentské problematiky?

- a) v informovanosti
- b) v dostupnosti materiálů
- c) v komunikace mezi jednotlivými složkami
(rodina – legislativní zastoupení – školská instituce - ...)
- d) v nedostatečném legislativním a právním ošetření
- e) jiné

20. Kde cítíte největší potřebu doplnit své znalosti a dovednosti?

- a) v metodice
- b) v otázkách pedagogiky a psychologie
- c) v oblasti přímo speciální pedagogiky
- d) v oblastech komunikačních, přístupových a sociálně dovednostních
- e) v legislativním systému

21. Cítíte se dostatečně finančně ohodnoceni?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

22. Jak hodnotíte spolupráci s pedagogickým vedením?

- a) velmi dobrá
- b) dobrá
- c) uspokojivá
- d) podprůměrná

- e) nekvalitní
- f) velice neuspokojivá

23. Jak hodnotíte spolupráci s rodiči?

- a) velmi dobrá
- b) dobrá
- c) uspokojivá
- d) podprůměrná
- e) nekvalitní
- f) velice neuspokojivá

24. Zajímají se rodiče o Vaše postupy práce, chování dítěte a jeho výsledky?

- a) ano, prakticky všichni
- b) ano, ale ne zcela všichni
- c) spíše ne
- d) ne

25. Jak jste podle Vás vnímáni rodiči?

.....
.....

26. Pomáháte i v jiné třídě pedagogovi i s dětmi, kterých se integrace jako taková netýká přímo?

- a) ano
- Jak?

b) ano, ale výjimečně

Jak?

c) ne

27. Hlavní pracovní náplň:

a) na základě pokynů řídicího učitele plníte výchovně vzdělávací úkoly

b) individuálně pracujete s dítětem

c) doprovázíte žáka při přesunech po MŠ a jejím okolí

d) prohlubujete u dítěte pracovní, hygienické, sebeobslužné a komunikační dovednosti

e) připravujete potřebné materiály, pomůcky

f) asistujete při stolování

g) trénink úpravy chování, výuka prostorové orientace a samostatného pohybu

28. Zvolil/a byste si opět tuto profesi?

a) ano

b) ne

c) nevím

DOTAZNÍK PRO PEDAGOGA

Vážení kolegové,

jmenuji se Lucie Červinková a jsem studentkou na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity oboru Učitelství pro mateřské školy. Jako téma bakalářské práce jsem si zvolila **Role asistenta při integraci handicapovaného dítěte v MŠ**. Tímto bych Vás chtěla požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který se stane jedním z podkladů právě této práce.

Prosím Vás o pečlivé přečtení a vyplnění všech otázek. U otázek, které nabízejí jednotlivé možnosti, Vámi vybranou možnost zaškrtněte. U otázek s možností volné odpovědi, připište svůj názor.

Informace Vámi poskytnuté jsou **zcela anonymní!** Získaná data z dotazníku poslouží ke statistickému zpracování.

Předem Vám upřímně děkuji za Váš čas, ochotu a spolupráci.

S pozdravem Lucie Červinková

**DOTAZNÍK PRO PEDAGOGY NA MATEŘSKÝCH ŠKOLÁCH, KDE JE
VYUŽÍVÁN ASISTENT**

1. Pohlaví: žena muž

2. Věk:

3. Místo pracovního působiště:

4. Dosažené vzdělání:

5. Úvazek:

6. Jak dlouho působíte (působil/a) na postu pedagoga:

7. Informoval Vás dostatečně Váš zaměstnavatel před nástupem do pracovního procesu o tom, jak bude probíhat integrace a co vše to obnáší?

a) ano

b) ne

8. Požaduje po Vás zaměstnavatel rozšiřování Vašeho vzdělání?

a) ano, v nejbližší době

b) ano, ale časový interval byl ponechám na mně

c) prozatím jsme o tom nehovořili

d) ne

9. Cítíte potřebu doplňovat a rozšiřovat svoje vzdělání?

- a) ano
- b) ne

10. Jak hodnotíte celkovou úroveň integrace v ČR?

- a) velmi dobrá
- b) dobrá
- c) uspokojivá
- d) podprůměrná
- e) nekvalitní
- f) velice neuspokojivá

11. Co vás motivuje k tak specifické práci, jako je integrace s využitím asistenta?

.....
.....

12. Jak byste zhodnotil/a svoje znalosti z oblasti integrace?

- a) velmi dobré
- b) dobré
- c) uspokojivé
- d) podprůměrné
- e) nekvalitní
- f) velice neuspokojivé

13. Kde cítíte největší potřebu doplnit své znalosti a dovednosti (v rámci teorie i praxe integrace)?

- a) v metodice
- b) v otázkách pedagogiky a psychologie
- c) v oblasti přímo speciální pedagogiky
- d) v oblastech komunikačních, přístupových a sociálně dovednostních
- e) v legislativním systému

14. Jak hodnotíte spolupráci s pedagogickým vedením?

- a) velmi dobrá
- b) dobrá
- c) uspokojivá
- d) podprůměrná
- e) nekvalitní
- f) velice neuspokojivá

15. Jak hodnotíte spolupráci s rodiči?

- a) velmi dobrá
- b) dobrá
- c) uspokojivá
- d) podprůměrná
- e) nekvalitní
- f) velice neuspokojivá

16. Jak hodnotíte spolupráci přímo s asistentem?

- a) velmi dobrá
- b) dobrá
- c) uspokojivá
- d) podprůměrná
- e) nekvalitní
- f) velice neuspokojivá

17. Je něco, co byste rád/a na práci své i asistenční změnil/a?

a) ano

Co?

b) ne

c) nevím

18. Kdybyste mohl/a, opakovala byste tento způsob práce – kooperace s asistentem?

a) ano

b) ne

c) nevím

DOTAZNÍK PRO ŘEDITELE

Vážená paní ředitelko / pane řediteli,

jmenuji se Lucie Červinková a jsem studentkou na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity oboru Učitelství pro mateřské školy. Jako téma bakalářské práce jsem si zvolila **Role asistenta při integraci handicapovaného dítěte v MŠ**. Tímto bych Vás chtěla požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který se stane jedním z podkladů právě této práce.

Prosím Vás o pečlivé přečtení a vyplnění všech otázek. U otázek, které nabízejí jednotlivé možnosti, Vámi vybranou možnost zaškrtněte. U otázek s možností volné odpovědi, připište svůj názor.

Informace Vámi poskytnuté jsou **zcela anonymní!** Získaná data z dotazníku poslouží ke statistickému zpracování.

Předem Vám upřímně děkuji za Váš čas, ochotu a spolupráci.

S pozdravem Lucie Červinková

**DOTAZNÍK PRO ŘEDITELE MATEŘSKÝCH ŠKOL, KDE JE ZAJIŠŤOVÁNA
INTEGRACE POMOCÍ PEDAGOGICKÉ ASISTENCE**

1. Pohlaví: žena muž

2. Věk:

3. Místo pracovního působiště:

4. Pracovní zařazení podle smlouvy:

5. Dosažené vzdělání:

6. Jak dlouho působíte (působil/a) na tomto postu:

7. Jak jste se dozvěděl/a o problematice asistentů?

.....
.....

8. Proč jste si vybral/a asistentskou službu jako jednu z charakteristik svojí MŠ?

.....
.....

9. Máte pocit, že je na Vaší MŠ využívána asistence smysluplně a systematicky?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

10. Navrhoval/a byste nějaké změny v rámci asistence na Vaší MŠ?

a) ano

Jaké?

- b) ne
- c) nevím

11. Požadujete po svých zaměstnancích průběžné doplňování znalostí v oblasti pedagogiky a psychologie?

- a) ano
- b) ne, nechávám to na jejich vůli

12. Kde cítíte největší nedostatek asistentské problematiky?

- a) v informovanosti
- b) v dostupnosti materiálů
- c) v komunikace mezi jednotlivými složkami
(rodina – legislativní zastoupení – školská instituce - ...)
- d) v nedostatečném legislativním a právním ošetření
- e) jiné

13. Kde nejčastěji čerpáte nové poznatky a informace k problematice asistence či samotné integrace?

- a) vedení ostatních škol
- b) semináře
- c) SPC
- d) literatura
- e) internet
- f) jiné:

14. Kde cítíte největší potřebu doplnit své znalosti a dovednosti?

- a) v metodice
- b) v otázkách pedagogiky a psychologie
- c) v oblasti přímo speciální pedagogiky
- d) v oblastech komunikačních, přístupových a sociálně dovednostních
- e) v legislativním systému

15. Jak hodnotíte spolupráci s pedagogy?

- a) velmi dobrá
- b) dobrá
- c) uspokojivá
- d) podprůměrná
- e) nekvalitní
- f) velice neuspokojivá

16. Jak hodnotíte přímo kooperaci asistenta pedagoga a pedagoga na třídě?

- a) velmi dobrá
- b) dobrá
- c) uspokojivá
- d) podprůměrná
- e) nekvalitní
- f) velice neuspokojivá

17. Jak hodnotíte spolupráci s rodiči?

- a) velmi dobrá
- b) dobrá
- c) uspokojivá
- d) podprůměrná
- e) nekvalitní
- f) velice neuspokojivá

18. Podílíte se určitým způsobem na práci asistenta pedagoga?

- a) ano
Jak?
- b) ano, ale výjimečně
Jak?
- c) ne

19. Zajímají se rodiče o postupy práce, chování dítěte a jeho výsledky při integraci?

- a) ano, prakticky všichni
- b) ano, ale ne zcela všichni
- c) spíše ne
- d) ne

20. Myslíte si, že je integrace TZP dětí s asistentem dnes již standardem?

- a) ano
- b) ne

21. Jaké si myslíte, že by měl mít asistent minimální vzdělání?

- a) základní + kurz
- b) střední + kurz
- c) střední pedagogické
- d) vyšší odborné (VOŠ)
- e) vysokoškolské pedagogické – titul Bc.
- f) vysokoškolské pedagogické – titul Mgr.

FOTOGRAFIE Z PRAXE

Foto č.1

Foto č.2

Foto č.3

Foto č.4

